

Samvirke

NR. 20, 1957
15. NOVEMBER

Vil DE spare 4600 kr. op på en indekskonto giver BANKEN 28.000 kr. i renter

Dette kan ske, hvis De er 20 år og ønsker pengene udbetalt over 15 år – under forudsætning af uforandret rente og pristal.

De skal da årligt indbetale.....	99,84
og indbetaler altså i 47 år kun.....	4.692,00
medens bankens sædvanlige rente + over- rente tilskrives kontoen med.....	28.938,00
således at De efter Deres 67. år vil få ud- betalt i alt.....	33.630,00
med kr. 1858 årlig i godt 18 år i stedet for det kontraktmæssige beløb på kr. 1000 årlig i 15 år.	

Med udbetalinger over 13 år ser regne-
stykket således ud:

Deres indbetaling i 47 år – pr. år.....	89,32
I alt indbetalt af Dem.....	4.198,00
+ bankens renter.....	24.046,00
De får i alt udbetalt.....	28.244,00
med kr. 1858 årlig i godt 15 år i stedet for kr. 1000 årlig i 13 år.	

Med udbetalinger over 10 år:

Deres indbetaling i 47 år – pr. år.....	72,10
I alt indbetalt af Dem.....	3.388,00
+ bankens renter.....	17.236,00
De får i alt udbetalt.....	20.624,00
med kr. 1858 årlig i godt 11 år i stedet for kr. 1000 årlig i 10 år.	

HVIS DE ER 40 ÅR,
BLIVER TALLENE FØLGENDE:

Med udbetalinger over 15 år:

Deres indbetaling i 27 år – pr. år.....	263,20
I alt indbetalt af Dem.....	7.106,00
+ bankens renter.....	18.162,00
De får i alt udbetalt.....	25.268,00
med kr. 1396 årlig i godt 18 år i stedet for kr. 1000 årlig i 15 år.	

Med udbetalinger over 13 år:

Deres indbetaling i 27 år – pr. år.....	235,44
I alt indbetalt af Dem.....	6.356,00
+ bankens renter.....	14.864,00
De får i alt udbetalt.....	21.220,00
med kr. 1396 årlig i godt 15 år i stedet for kr. 1000 årlig i 13 år.	

Med udbetalinger over 10 år:

Deres indbetaling i 27 år – pr. år.....	190,06
I alt indbetalt af Dem.....	5.132,00
+ bankens renter.....	10.364,00
De får i alt udbetalt.....	15.496,00
med kr. 1396 årlig i godt 11 år i stedet for kr. 1000 årlig i 10 år.	

Dette er imidlertid kun de for-
dele, som banken giver Dem.

De må desuden fradrage den årlige op-
sparing på selvangivelsen. Der betales in-
gen formueskat af den opsparede kapital,
og de tilskrevne renter er skattefri.
Stiger pristallet, vil udbetalingerne til sin
tid blive reguleret med et særligt tillæg
fra staten, og skulle pristallet falde, vil De
altid få ovennævnte beløb udbetalt.
Skulle man af en eller anden uforudset
grund ikke kunne gennemføre sin opspa-
ring og tvinges til at „springe fra“, taber
man ikke en eneste øre af sine sammen-
sparede penge – tværtimod får man dem
alle igen med renter!

De kender

hr. og fru nygift fra tidligere numre af *Samvirke*. Deres økonomi er stadig i den skønneste orden. De husker sikkert, at ægteparret i sin tid oprettede hver to indekskontrakter à 500 kroner, og den opsparing tynger ikke deres budget — de tænker tværtimod på til næste år at oprette endnu to kontrakter hver, for de er klare over, at det er betryggende at sikre deres alderdom på den måde, og samtidig er det

en god pengeanbringelse

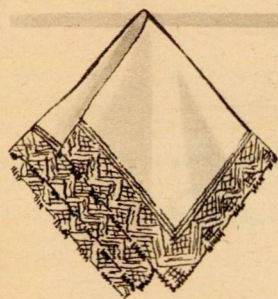
Hvis De læser eksemplerne igennem, som står i søjlen til venstre, vil De hurtigt opdage, hvor god en forretning det vil være for Dem at oprette en indekskonto. Læg mærke til de skattemæssige fordele, der i virkeligheden betyder, at en meget stor del af Deres opsparing indtjenes ved skattelettelse.

Enhver mellem 18 og 52 år kan tegne indtil 4 kontrakter på i alt 2000 kr., og udbetalingstiden kan strække sig over fra 10 til 15 år efter Deres 67. år.

Skulle der være tvivlsspørgsmål, står Andelsbankens afdelinger og kontorer over hele landet rede til at vejlede Dem. Kort sagt: Tal med os om det og lad os i Deres egen interesse vise Dem, den åbenlyse økonomiske fordel, De vil have af en opsparing på indekskonto.

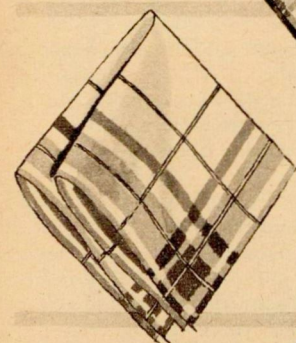
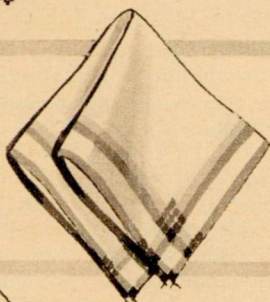
ANDELSBANKEN

En god GAVE-IDE

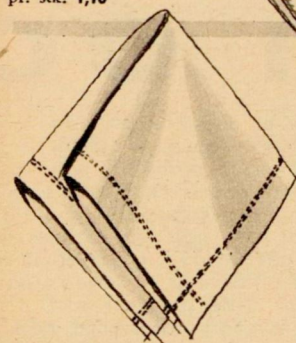
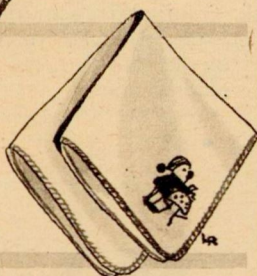
15/286 Hvidt
dame lommestør-
klæde med
blonde, 25x25
cm, 3 stk. i
cellophan,
pr. stk. 0,85

16/472 dame
lommestørklæde
med kulørt
bort, 27x27 cm,
3 stk. i cello-
phan, pr. stk.
0,95

16/471 herre
lommestørklæde
med kulørt bort,
45x45 cm,
2 stk. i cello-
phan, pr. stk.
2,00

17/868 børne
lommestørklæde
i morsom
julepakning
à 3 stk.,
20x20 cm,
pr. stk. 1,10

15/292 hvidt
herre lommestør-
klæde med
hulsøm,
40x40 cm,
3 stk. i cello-
phan, pr. stk.
0,95

Spørg altid efter lommestørklæder i Brugsen.
Til jul kan De få lommestørklæder i mange
fikke og morsomme oplægninger.

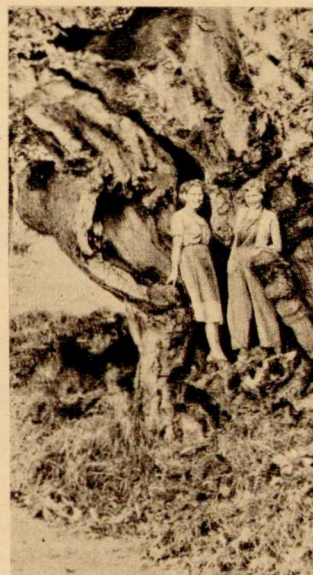
- og så får De endda
dividende i BRUGSEN

Forsiden: Hvilken dreng har
ikke drømt om en
bejdsplads som denne: Førerkabinen i en
SAS' store DC-6B-maskiner. Luftkaptajnen
) er Age Hedall-Hansen, som sad ved
et, da indvielsesmaskinen på SAS' nord-
lstrute mellem København og Tokyo star-
le fra København. Han og andenpiloten
100 instrumenter at holde rede på.

LANDET RUNDT

FIK VILLA FOR AT FLYTTE DEN. Møbelfabrikant
Alfred Schultz skal udvide sin fabrik i Harndrup
på Fyn. Hans villa lå i vejen, hvorfor han har
foræret den til en af sine svende, maskinsnedker
Otto Seidler Petersen på den betingelse, at han
flytter huset til en anden grund. Nu er Seidler
Petersen i fuld gang med at bryde villaen ned
for at genopføre den på anden plads. Her står
mester (til venstre) og svend foran villaen og
drøfter flytningsproblemet.

PRÆST MED PRIVAT

HÆR. Mon ikke pastor
Asbjørn Fog, Riisskov,
er indehaver af en
slags rekord ved at
have ikke mindre end
5 sønner inde som sol-
dat på een gang. Den
ældste, der er teolog,
er 25 år, og de øvrige
er henholdsvis en inge-
niør på 23 år, en kon-
torassistent på 21, en
20-årig student og en
19-årig kommis. Her er
præsten og pastor-
inden godt beskyttet af
hele "hæren", der for
en gangs skyld var
samlet midt i oktober
til en sjette broders
konfirmation. Som det
ses, er "hæren" sam-
mensat af forskellige
våbenarter (to office-
rer), og marinen er ikke
blevet glemt ved forde-
lingen af brødræflok-
ken. Pastor Fog selv er
pacifist om en hals.

det fældes, vil "Bo-
lund" brænde. Mon
ikke den gamle knud-
rede eg får lov at stå
til den falder om af
ælde?

EN SAGN-EG. I

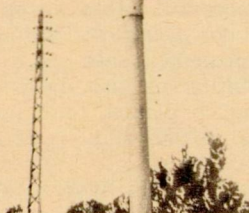
haven på "Bo-
lund", som lig-
ger ca. 15 km
vest for Horsens,
står denne gam-
le eg, som ikke
er af helt almin-
delige dimen-
sioner. I om-
kreds måler den
sine 10 meter,
og den regnes
at være omkring
1000 år gammel,
så den er altså
spiret i de tider,
da Harald Blå-
tand og Svend
Tveskæg rege-
rede.

Der knyter sig
det sagn til
træet, at hvis
det fældes, vil "Bo-
lund" brænde. Mon
ikke den gamle knud-
rede eg får lov at stå
til den falder om af
ælde?

JORDEN RUNDT PÅ EN EFTERMIDDAG.

Skiltet nedenfor har vi
fundet i udkanten af
den lille midtjydske by
Grindsted. Skiltet har
sin historie. For nogle
år siden, da byen ikke
var så stor, som den
er nu, var det yndet
blandt byens borgere
at gå søndagstur rundt

Jorden rundt

om byen. Man startede
her i den sydlige ud-
kant af byen, og når
man var tilbage igen,
havde man gået "Jor-
den rundt", sagde man.
Turen var og er stadig
ca. 2½ km.

ELEFANTKENDER VED EN UKENDT RACE.

Den engelske oberst
J. H. Williams, bedst
kendt som Elephant-
Bill, har tilbragt det
meste af sit liv mellem
elefanter. Han påstår
at have kendt mere
end 2000 kloge elefan-
ter ved navn. Her un-
dersøger han en selv
for ham ukendt race
i København, en af
Carlsbergs kæmpegra-
nit-elefanter.

STILFULD ÅBNING. Der var fest i samtlige 11
Stilman magasiner, da de slog dørene op for
publikum. Særlig glans var der over åbningen
af det nye magasin i Horsens, hvor man samtidig
flyttede fra de gamle lokaler på byens torv til
de nyindrettede og moderne lokaler på byens
berømte brede hovedstrøg, Søndergade, i den
bygning, der tidligere har tilhørt Horsens bank.
For at give dagen ekstra kolorit havde man
engageret den fiske Horsens garde til at stå vagt
ved hovedindgangen.

SKÆBNEN over os

SPØRGSMÅL på spørgsmål hober sig op i problemdebatten om Danmarks stilling til fællesmarkedsplanerne – sidst ved ekspertudvalgets udførlige og klare betænkning om, hvordan en nordisk toldunion kan virkeliggøres, således at 80 pct. af samhandelen liberaliseres.

Mønstrer er færdigt, men hvordan det skal blive levende liv er stadig lige så uafklaret som forud for ekspertudvalgets nedsættelse.

SPØRGSMÅLET er jo slet ikke løst, selv om Danmark erklærer sig for nordisk samling. Vil de andre være med? Reaktionen fra Norge på betænkningens offentliggørelse er ikke lovende. Med undtagelse af arbejderpartiets blade er den øvrige norske presse lige så vrangvillig, som den har været i årevis, og selv om arbejderpartiet har flertal i Stortinget – kan man så tiltro det styrke nok til at sætte sin vilje igennem?

Et andet spørgsmål: Hvilken nytte tjener det at skabe separat nordisk toldunion, hvis det store europæiske frihandelsområde virkeliggøres? Bortset fra landbrugsvarerne opnås ad sidstnævnte vej 100 pct. frihandel mod den nordiske toldunions 80 pct.

Altså overlapper frihandelsområdet toldunionen, når det drejer sig om den største del af det europæiske marked, mens toldunionen derimod vil være effektivt overfor østblokken, USA og alle oversøiske områder.

Hvis omvendt frihandelsområdet ikke bliver til noget, lider den nordiske unions „køreplan“ af den alvorlige skavank, at landbruget stadig holdes udenfor liberaliseringen. Navnlig fra den svenske brugsforeningsbevægelse fremkommer skarpe protester mod denne forskelsbehandling af dansk landbrug, men om disse indsigelser kan vende stemningen hos svenske og norske småbrugere er tvivlsomt, og dansk landbrug kan derfor ikke ventes at være nogen særlig forstående parthaver i afgørelsen.

Dertil kommer, at elementære

re forbrugsvarer som tekstil og skotøj, der i særlig grad trænger til strukturrationalisering, også falder uden for liberaliseringen, så de 80 pct. lyder af mere end det er, ikke mindst da 50 pct. i forvejen handledes så nogenlunde frit.

ALLIGEVEL er de fleste danske parat til at gå langt for gennem et stort nordisk fællesmarked at styrke båndene mellem de nordiske brødrefolk.

Slet så hjertelige følelser kommer ikke i betragtning ved bedømmelsen af vor stilling til *de seks* landes toldunion. Men til gengæld synes der at være større tiltro til den økonomiske effektivitet indenfor denne landekreds. Når landbrugets folk går så stærkt ind for tilslutning til *de seks*, skyldes det den uomgængelige kendsgerning, at Danmarks „klassiske“ eksport til England er stadig dalende – og alt tyder på, at bunden langt fra er nået – mens eksporten sydpå er stigende og har de bedste chancer for at vokse i fremtiden – til trods for „det franske handicap“.

Med alle tegn på ophidselse har dagspressen ledsaget nyheden om FDBs aktieerhvervelse i det nye olieraffineri *Frisia* med profetier om oliekrig mellem FDB og de store olieselskaber, samt beskrivelse af de oliemængder, FDB skal aftage.

Pressen er på dette punkt adskilligt længere fremme i begivenhedernes rækkefølge, end vi er. Man kan tro os, om man vil, men der er indtil dette øjeblik ikke sket andet, end at FDB har tegnet aktier til et beløb af ½ million D-mark i *Frisia*, og der er ikke truffet nogen som helst beslutning om og på hvilken måde og med hvilke sorter og mængder en indsats i oliehandelen her i landet vil finde sted. Olieprodukterne spænder over en stor skala fra benzin, petroleum, brændselolie til smørelie og flaskegas, teknisk fedt m. m. Foreløbig må man styre sin nysgerrighed, til FDBs ledelse har orienteret sig i markedet og besluttet sig overfor, hvilke produkter man vil sende ud i handelen.

Samtidig skal det straks siges: FDB gør ikke dette for at slå. Tværtimod vil vi helst ikke slå, men der er noget, der skal opklares, som ikke kan opklares på anden måde. Det er spørgsmålet om, hvorvidt olien – i vore dage lige så vigtig for hvert eneste menneske som brød og andre elementære livsfornødenheder – holdes i et rimeligt prislag. Når det drejer sig om internationale selskaber, kan ikke selv det mest aggressive monopoltilsyn skabe klarhed herover.

Indenlandske monopoler, karteller og prisaftaler kan til en vis grad holdes under kontrol, men monopoltilsynet kan umuligt afgøre, hvad der er en rimelig pris, når den endelige pris bestemmes af importprisen, hvis berettigelse unddrager sig efter-

Imidlertid er der heller ikke indenfor *de seks* tale om en liberalisering af landbruget, men om en planøkonomisering under overstatslig kontrol, som danske politikere kun får en brøkdels indflydelse på. Endvidere vil det blive tilladt hvert land indenfor *de seks* område at beskytte deres landbrug ved fastsættelse af minimumspriser, som kan være lige så diskriminerende som told, og endelig er det betænkeligt, at vi skal underkaste os en overstatslig overhøjhed på vidtgående områder af vort sociale og økonomiske liv. Hvad kan vi ikke komme ud for af overraskelser på dette punkt, uden at vi kan hindre det?

Andre usikkerhedsmomenter rammer især arbejdere og industri. Hertil kommer, at med det intime økonomiske tilhørsforhold vil vi glide ind i en germansk-latinsk kulturkreds, som menneskeligt og socialt står os langt fjernere end det England og det Norden, der har været vor ankerplads gennem generationer.

Glemmes må det heller ikke, at Eng-

VI OG

kalkulation. Dette er de store internationale trusters og monopolars farlige privilegium.

Mon ikke en eller anden olieforbruger har spekuleret over, hvordan priserne kan være så mærkeligt ens hos alle olieselskaber. Det kan vel ikke gå dem lige godt eller lige dårligt allesammen. Er konkurrencen gået i stå? Og er der på den måde opstået et altfor højt prisniveau på olieprodukter? Det er dette problem, som der bør gøres et alvorligt forsøg på at trænge ind i.

Foreløbig har vi kun erfaringer fra udlandet holde os til, men de giver til gengæld også fingerpeg. Både i Schweiz og nu også i Vesttyskland – begge steder på initiativ af den schweiziske kooperator *Gottlieb Duttweiler*, kendt som fælleskæmper for forbrugerinteresser og som ivrig monopolbekæmper – sælges benzin uafhængigt af de store olieselskabers produktions- og forligningsnet, oprindeligt langt under olieselskabernes takster – i Schweiz indtil 6 rappen (= 10 ør) billigere pr. liter, i Vesttyskland tilsvarende. Schweiz er priserne på benzin faldende overalt, der er eksempler på, at olieselskaberne i visse lokale områder, hvor konkurrencen var stærk, endog fandt sig foranlediget til at gå helt ned i den af det uafhængige selskab *Migrol* nede pris, åbenbart blot for at komme konkurrenten til livs. Denne priskrig, der rummer stærkt dramatiske episoder, skal vi senere omtale i *Samvirke*.

lands-eksporten vil komme i farezonen, hvis Danmark slutter sig til *de seks*, uden at det sker som led i et større frihandelsområde inclusive England. Danmarks todsatser overfor England vil da tårne sig op i samme højde som de andre seks højprotektionistiske lande, og hvem garanterer os for, at England ikke møder dette med repressalier overfor vor landbrugs-eksport, som kan koste os dyrere end den fordel, der eventuelt kan vindes hos *de seks*.

TIL ALT DETTE kan siges, at hvis man skal vende sig nogen steder hen med bebrejdelser for den utryghedssituation, Danmark befinder sig i, må det være England. Lige siden krigens slutning har dansk landbrugseksport mødt en kold skulder i England, sidst igennem bacon-tolden og den subsidiepolitik, som har hjulpet en ringere engelsk landbrugsproduktion til at konkurrere på lige fod med den danske, men også forud gennem de prisklemmer, som det engelske pres på langtidskontrakterne om landbrugsleverancerne medførte.

Trods alt ville der ikke være mindste tvivl om, at vor plads stadig ville være ved Englands side i et stort europæisk frihandelsområde, hvis ikke netop England selv gik ind for, at landbrugsvarerne skulle udelukkes fra frihandelsområdet – og dermed lukkede døren for os. Thi det kan ikke med rimelighed ventes af os, at vi frit skal lade engelske – og andre europæiske – importvarer passere, når det samme ikke gælder i modsat retning. Lige for lige, når venskab skal holdes.

OLIEN

Her skal blot anføres, at når prisen i Schweiz reduceres så betydeligt med en kapital- og vesteringsindsats, som er en dråbe i havet ved den af olieselskabernes finansressourcer (hidtil var Migrol kun oprettet 80 tankstationer), så må der være en vis grad af sandsynlighed for, at mulighederne også er til stede her i landet.

Vi er ikke de eneste, som nærer mistillid til rænkningerne af det monopolherredømme, der udøves af olieselskaberne. Overalt i pressen har man læst FDBs beslutning om at tegne aktier i *Frisia* med stor tilfredshed – selv Jyllandsposten har ydet en reverens til opgaven, dog ikke uden syrligt at bemærke, at bladet hellere havde set andre end FDB gøre det. Hvem andre end FDB var vel nærmere til det? Det er ikke en indsats, som kan vens belønnet med guld og grønne skove – snarere blod, sved og tårer for at blive i billedsproget men vor opgave er at kæmpe for forbrugernes interesser, og her er en mission.

Betydningen af, hvad der her er sat i gang, står imidlertid ikke ved Danmarks grænser. Nej, en række helt tilbage til produktionstadiet, til olieklæderne ved den persiske havbugt, hvor den kommer fra, som skal raffineres til de færdige landbrugsvarer på olieraffineriet i Emden. Hele denne kæde er uafhængig af olieselskaberne, og dens formål er at tjene forbrugeren uden misbrug magt. Hermed også – hvor svag den end fore-

DET SIDSTE ORD er ikke sagt i denne sag endnu. *De seks* har heldigvis totalt afvist Englands ønske om et frihandelsområde med landbruget som sorteper, og de aller-sidste forhandlinger på højeste plan giver visse håb om, at man kan mødes i et kompromis om en vesteuropæisk landbrugsordning, som imødekommer også Danmarks interesser. Men hvor længe vil det vare? Vil det vare så længe, at vi i mellemtiden har forskertset vore chancer for at slutte os til *de seks*. Eller bliver det endelige traktatudkast til frihandelsområdet så fuld af forbehold og fælder, at vi står lige så usikker overfor det som et medlemskab hos *de seks*.

Lige meget, hvor vi vender os hen, står vi overfor en mur af ubekendte. Men valget kommer vi ikke uden om. Overfor det må vi holde hovedet klart.

Først og fremmest bandlyse ønsketænkning. Det være sig i retning af et forenet Norden, et Europas forenede stater eller en plads i det britiske imperie-system – eller det hele på een gang eller lidt af hvert. Såfremt der ikke er varige fremtidsværdier i det, slå en strek over det!

DERNÆST når det gælder en bedømmelse ud fra erhvervsinteresser.

Så at sige alle erhvervsorganisationer har enten gravet sig ned i private skyttegrave eller gør omhyggelige forberedelser til at gå i stilling. Hvilken adkomst har de egentlig til at dreje skæbnens hjul? Her står vi overfor den sandsynligvis mest skæbnesvangre afgørelse i Danmarks nyere historie, noget vi binder os til for altid, og som ikke kan laves om i næste folketingsamling. Hvordan tage stilling

løbig er – fredens sag, thi som den svenske andelspioner Albin Johansson sagde ved Det internationale Andelsforbunds kongres i Stockholm for et par måneder siden: „Det er de store olieselskabers producentmonopolisme, særlig i den nære orient, som skal brydes og retten til olieåstofferne gives fri, for at denne verdens vigtigste handelsvare kan udnyttes billigst og bedst, og verden få fred for truslerne fra den kant.“

Med små midler er her grebet en kæmpemæssig opgave an, som FDB vil støtte med sine kræfter. Det er Migrols store fortjeneste at have åbnet denne kæde-reaktion: Fra uafhængig olieklæde i ørkenstaten Kuwait til lede oliestømmen med uafhængige tankbåde til det uafhængige raffineri ved Emden, og derfra til uafhængigt salg gennem uafhængige fordelingskanaler frem til uafhængige købere – det er virkelig en pionergerning.

Hvordan opgaven fra FDBs side vil blive grebet an, er som sagt et endnu helt åbent spørgsmål. Selvom vor andel i omsætningen næppe vil blive stor – så vil den forhåbentlig få sin virkning. I alle tilfælde vil den komme den jævne forbruger til gode, og det er det vigtigste.

Hvad der sker her, er noget som enhver benzinforbruger er part i, stor som lille – ja selv husmoderen, som skal købe ind til den oliebrænder i kaminen, som har overflødiggjort koksene.

Blot de vil erindre sig, at indsatsen er gjort for deres skyld, og at alle fordele, som vil være opnået igennem konkurrencen, vil være tabt, hvis man svigter den organisation, som har sat det hele i gang.

Sagt i en nøddeskal: Vi kan ikke hjælpe forbrugeren, uden at de vil hjælpe os og dermed sig selv.

til alt dette som skomagere og skræddere, som købmænd og fabrikanter, som bønder og arbejdere?

Vore børn og deres børn bliver måske beskæftiget helt anderledes, end vi var, men skal de da leve deres fremtid på, hvad en erhvervsegoistisk indstilling har dikteret os til at mene i et givet øjeblik. Dermed være ikke sagt, at enhver løsning, som er erhvervspolitisk begrundet, er forkert. Det afgørende må blot ikke være: Hvad betaler sig bedst for mig i dette øjeblik?

Kunne man blot for en gangs skyld se sagen fra den anden side, fra forbrugers side, og spørge sig selv: Hvad ville jeg gøre, hvis jeg bare skulle leve? Hvor ville jeg som køber opnå de frieste vilkår, det største vareudvalg, de bedste og nyeste kvaliteter, de laveste priser – kort sagt, de bedste betingelser for en høj levestandard? Erfaringerne fra USA og andre steder siger os, at det største og mest åbne område giver de bedste resultater i så henseende – alt andet lige.

ALT ANDET LIGE, ja. Det svære i dette øjeblik er, at ingen af mulighederne kan måles med hinanden, men når den tid kommer, da en beslutning skal tages, er det vigtigt, at man uden at skele til egne rent øjeblikkelige interesser prøver at tage bestik af den fællesnævner for alles interesser, som må forventes at give størst tryghed ud i fremtiden.

Det værste er at lægge sig fast på en færdigsyet opfattelse, for det drejer sig ikke først og fremmest om at vinde sejr for sin egen overbevisning, men i langt højere grad at *undgå* den situation, at der slet ikke kan træffes nogen afgørelse, fordi store befolkningsgrupper uforsonligt trækker i hver sin retning.

Hvilken glæde eller gavn har man af at have sagt nej til noget, man ikke helt syntes om, hvis man dermed siger *ja* til noget, der er endnu værre, nemlig Danmarks isolation. Her gælder ikke noget heroisk: Alt eller intet – for „intet“ kan skæbnesvangert komme til at betyde, at Danmark bliver ladet alene som et mærkeligt lille område af den slags, den store verden medlidende ser ned på – et område, som vil sygne hen i en tornerose-tilværelse, eller som må søge sine markeder på et område af landkortet, hvor man sikkert vil blive taget hjerteligt imod, men næppe overleve favntaget.

Akkurat som under besættelsen er skæbnen over os. Dengang fandt vi sammen under tvang. Nu skal vi frivilligt træffes vort valg. Vi har brug for noget af ånden fra dengang.

Landets mest
moderne tobaksfabrik
har også et mærke
for Deres smag...

FDBs egen tobaksfabrik kan let
opfylde Deres ønske om god tobak.
Lad derfor Brugsen være gen-
vejen, hvis De søger et virke-
ligt kvalitetsmærke.

Har De f. eks. smagt den lyse
Virginia-shag ROYAL OAK til 3,00
for 50 g granuleret eller i plade.

**og så får De endda
dividende i Brugsen**

Det er noget af en bedrift at få
tid til at skrive en bog, når man
ved siden af er statsminister,
udenrigsminister og leder af et
stort parti. H. C. Hansen har imid-
lertid præsteret det med en skil-
dring af sin SAS-flyvetur rundt
om jorden. „Blandt nye Naboer“
har han kaldt bogen, som er ud-
sendt af forlaget Fremad, og den
er i høj grad læseværdig. Neden-
for gengiver vi nogle karakteri-
stiske prøver på statsministerens
iagttagelses- og fremstillings-
kunst.

Hvordan
så Nordpolen ud?

Ja, hvordan var det.
Det var måneskin.
Trods natten var der
klar udsigt. Dybt under os lå de vældige
isflager. Lange revner trak sorte striber
gennem isen, og de særligt kloge hævde-
de, at dette var overordentlig interessant,
fordi det beviste at der var vand, og at
derfor ismasserne bevægede sig. Jeg kan
ikke modsige de indsigtsfulde, men be-
vægelsen lod sig ikke iagttage eller kon-
statere. Men fantastisk var det. Og stor-
slået. Og hvorfor skjule, at man syntes, at
det var en enestående oplevelse at få lov
at være med i.

Gadetrafik i Tokyo

... bilens horn bruges
i en sådan udstræk-
ning, at man tror sig hensat til en by, hvor
alle kører, og ingen går. Det er enerveren-
de og irriterende. Jeg spurgte, hvad års-
sagen var, og fik at vide, at det første en
japansk politibetjent ønsker at erfare, når
et trafikuheld er sket, er om hornet har
været anvendt!

Når vi om aftenen kørte til et party –
det blev tidligt mørkt – regulerede be-
tjentene færdelsen ved hjælp af runde,
spraglede papirlygter som dem, vi her-
hjemme anvender til illumination af kolo-
nihaverne, når der er havefest.

Japans genopbygning

Japan har efter kri-
gen koncentreret sig
om den indre genopbygning, og man
sammenligner uvilkårligt med Vesttysk-
land, når man ser, i hvilket betydeligt om-
fang genopbygningen er gennemført. Det
er i overvejende grad sket med ameri-
kansk støtte, og Japans udenrigspolitiske
kurs har ligget tæt op ad U.S.A.s. Amerika
har stadig omfattende militære støttepunk-
ter i landet.

Hvordan man omgås
en kejser

Den japanske kejser
viste sig at være
en meget tiltalende,
uhyre elskværdig og lidt nervøs viden-
skabsmand. Prins Axel medbragte som
gave til ham nogle videnskabelige beret-
ninger fra Galathea-ekspeditionen. Vi var
på forhånd instrueret om, hvor mange
minutter der var til rådighed for hver af
os – og det var ikke mange. Det er nok
lidt svært at påstå, at samtalen var særlig
indholdsrig. Kejseren var meget glad for
vort besøg i hans land, og jeg var meget

...som rejsebogsforfatter

glad for at have fået lejlighed til at aflægge dette besøg. Jeg hilste fra kongen, og jeg blev bedt om at hilse igen. Vi var begge to meget lykkelige for det gode forhold mellem vore lande. Og så var det næste nordiske minister.

Hvordan man bedårer en geisha

Geishaerne i deres farvestrålende dragter og med det højt opsatte, kunstfærdige – og kunstige – hår satte sig på hug foran hver gæsts bord og havde til opgave at sørge bedst muligt for gæstens velbefindende. Kun de færreste af dem talte engelsk, så samtalemulighederne havde jo deres naturlige begrænsning. De optrådte med sang og musik og dans.

Den, der klarede sig bedst i dette selskab, var Gunnar Nu. Da en egentlig samtale var umuliggjort med de yndige geishaer, åbnede Gunnar Nu op for de hidtil skjulte talenter. Det viste sig, at han er en ferm og behændig tryllekunst-

ferne, men der var hverken uroligheder eller politiindgreb noget steds.

Bevogtningen af os under turen var også lemfældig. Den civile politimand, der fulgte mig overalt, var nok bevæbnet og også parat til på min provokation at fremvise den muskendonner, han bar i bæltet, men han var uhyre diskret og fortalte iøvrigt, at han havde fået en del af sin uddannelse hos Scotland Yard i London.

Thailands unge konge og gammeldags hof

Thailands unge konge, Bhumibol Adulyadeh, født i 1927, kom på tronen i 1946 efter at hans bror var blevet myrdet. Kongen er yderst stilfærdig og lidt genert og interesserer sig meget for musik, selvom jeg ikke tør sige, at dette skulle kunne føres tilbage til forbindelsen med den danske konge! Derimod betroede den unge konge mig, at selvom han ikke var i familie med Prins Axel, så plejede han at kalde ham for onkel Axel!

Statsminister H. C. Hansen ses her mellem geishaer og et par japanske politikere, mens prins Axel (nr. 2 fra v.) får musikundervisning.

ner, der med diverse forsvindingsnumre ved hjælp af mønter og knive gjorde sig til aftenens centrum, medens de porcelænsmalede geishaer småhvinede af henrykkelse over hvert af Gunnar Nu's smarte numre.

Belejringstilstand i Bangkok

(nogle dage før H. C. Hansen ankom til Thailand, var der blevet erklæret belejringstilstand i landet) ... Når jeg tænker tilbage på 29. august 1943 i København, så var det noget ganske andet end den søndagsopstilling af soldater, vi så i Bangkok. Man tør jo nok sige heldigvis – for os, der var besøgende, som for befolkningen i byen.

Soldaterne lå på langs ved siden af deres tanks i den stegende varme. Disse tanks må have været gloende, så soldaterne kan vel prise sig lykkelige over, at de ikke behøvede at kravle op i dem.

Der var forbud mod, at mere end fem mennesker samledes på et enkelt sted. Mit indtryk var, at det mere var en bestemmelse end en realitet. For overalt så man mennesker, på gaderne, uden for biogra-

Det var tydeligt, at hofetiketten var ganske anderledes altmodisch i Thailand end de fleste andre steder. Selv i Japan så jeg dog ikke hofembedsmændene lægge sig på knæ, når f. eks. en cigaret skulle tændes for Hans Majestæt.

Det flydende marked på Bangkoks kanaler

Husene er bygget på pæle, velsagtens af hensyn til regntiden og dens oversvømmelser. Husenes verandaer ligger som tilskuerpladser ud til kanalens evindeligt skiftende liv.

Her færdes tunge både med deres last af allehånde. Her myldrer småbådene frem: Grønthandleren med sit udbud af grøntsager til husmødrene langs kanalen, manden, der sælger te og kaffe, den lille flydende restaurant, der serverer lette måltider, bolsjeforretningen, som børnene kigger længselsfuldt efter. Ja, hvilke forretninger er egentlig ikke repræsenteret i dette overdådige mylder.

Husmødrene kommer glidende i deres fuglelette små både, handler hastigt og glider videre til den næste handlende. Mange af husene langs kanalens bredder er butikker eller arbejdspladser. Isenkræmmere, keramikhandlere, træhandlere og større købmandsforretninger ligger side om side.

Og fra de små huse pibler hverdagslivet frem. Manden og konen, børnene og de gamle søger ned til den rædselsfuldt beskidte kanal, hvor alt flyder i eet eneste uæstetisk rod. Fornødenheder besørges i kanalen. Man børster tænder med største ivrighed. Børnene bader nøgne. Tøjet vaskes her. Der er en pludren og et liv, og de gamle sidder magre og mimrende og betragter det pulserende liv, der glider dem forbi.

Spadseretur i Rangoon

Turen var festlig. På min venstre side gik en barfodet soldat med maskinpistolen i skudklar stilling. Og til højre en revolverforsynet do. Foran og bagved politi og officials. Folk, der kom i vejen, blev venligt gennet til side.

... Barberen har sin forretning i det fri. Små transportable cafeer eller spiserestauranter ligeså. Stjernetyderen sidder på hug i sin lille gadebod og har pænt besøg. Skomageren har slået sig ned under et træ og lapper fodtøjet der. Det var morsomt for en skomagerson at se på. Der er en enorm handel på gaden.

En valgdag i Indien

Gaden var pakket med mennesker, som strøget er det før jul hos os herhjemme. Mennesker, geder, køer og æsler trampede rundt imellem hinanden. Vore biler sad hvertandet øjeblik fast i trængslen. På huse og snore over gaden hang valgplakater, der alle for mig så meget overbevisende ud ... Afstemningsstedet var placeret inde i en gård i en delvis åben bygning, og vælgerne stod i lange køer og ventede på at komme til at afgive deres stemme ... Jeg krævede op på forhøjningen, hvor listeføreren sad med sine valglisten, og hvor vælgerne blev krydset af. Så vidt jeg kunne se, gik alting fuldstændig korrekt til.

På egen hånd og trods et noget misbilligende blik fra kommissæren gik jeg ind i et af stemmerummene, der som herhjemme var en sækkelærredufskærmet boks. Her stod 4 stemmeurner, blikkasser, på hvis forside var anbragt de fire partiets symboler, hvadenten det nu var en elefant eller andet af samme art. For dem, der kunne læse, var partiets navn anbragt neden under symbolet. Afstemningen foregik øjensynligt på den måde, at vælgeren anbragte sin stemmeseddel i den blikkasse, der bar hans partis betegnelse.

Lønninger i Pakistan

Jeg spurgte i en tekstilfabrik med et stort antal arbejdere om lønningerne. Jeg fik det svar, at en ufaglært tjener mellem 2 og 3 rupeer om dagen, en faglært fra 5–8 rupeer. Man kan roligt omsætte en rupees købekraft til at være lig en dansk krone til trods for, at vekselkursen er ca. 1,50 kr. for en rupee. Det vil sige, at disse arbejdere må klare familiens eksistens og dække samtlige behov for en ugeløn, der omregnet til dansk købekraft for henholdsvis en ufaglært og en faglært ligger et sted mellem 12–14 kr. og 30–40 kr.

Ukuelige Heyerdahl

Af jordens egne er alle romantiske længslers mål, ø-verdenen i Stillehavet, antagelig blevet befolket sidst. Alligevel har denne folkevandring stillet forskerne over for svære gåder.

Den officielle videnskab holder næsten enstemmigt på, at disse mennesker kom fra Asien, men ved Kon-Tiki-ekspeditionen satte nordmanden Thor Heyerdahl livet på spil for at bevise, at stillehavserne blev befolket fra Sydamerika, en opfattelse, som han siden hårdnakket har søgt at underbygge ved en række ekspeditioner.

Ikke mindst ved det sidste togt, som gik til Páskeøen og som han har skildret i bogen „Aku-Aku“ (Gyldendal) har Heyerdahl styrket sin bevisførelse med en række, ihvertfald for lægmanden, forbløffende resultater.

PÁSKEØEN – Rapanui eller „Verdens navle“ eller „Øjet, der ser ind i himlen“, som beboerne selv kalder den – er en brik, det altid har været svært for videnskabsmændene at få passet ind i billedet af Stillehavets folkevandringer.

Det er navnlig de uhyre stenstatuer på øen, som gør det så svært. Den største er 22 meter lang, nogenlunde højden på et 7-etagers hus, og der findes ialt over 600 sådanne stenfigurer.

Ingen steder i Asien fandtes statuer af denne art, og desuden: Hvordan bar folk på stenalderstadiet sig ad med at udhugge sådanne kolossalfigurer? Hvordan fik de dem rejst? Desuden ved man fra de første europæere, som fandt øen i 1722, at hver statue var forsynet med en „paryk“, en stenklovs af en særlig rød stenart på indtil 10 tons. Hvordan fik man en sådan blok op i 4., 5., 6. sals højde uden maskiner?

At Páskeøens folk huggede kæmpestatuer i sten, men øboerne længere mod vest skar småting i træ, forklaredes hidtil bl. a. med, at klimaet ikke i samme grad som f. eks. Tahitis indbød til lediggang og elskov. Heyerdahl bemærker hertil spydigt, at hvis det var forklaring nok, måtte der jo findes endnu flere statuer på Island end på Páskeøen.

Denne ø måtte naturligvis øve en særlig tiltrækning på Heyerdahl. Med det Kon-Tiki-togt, som gjorde ham verdensberømt, havde Heyerdahl i 1947 bevist, at fortidens sydamerikanere kunne være nået ud til Stillehavserne med de fartøjer, som stod til deres rådighed, nemlig flåder lavet af balsa-træ. Skønt alle andre forskere hævdede, at balsa-flåder kun var egnede til kystsejlsads, fordi de sugede vand, så de med korte mellemrum måtte hales op til tørring, stak Heyerdahl ud i åben sø med en sådan flåde, og tre måneder efter drev den ind til en af Marquesas-øerne efter en sejlsads længere end fra København til New York.

Men fordi Inka-folkets forgængere kunne være sejlet over Stillehavet, var det jo ikke sikkert, de gjorde det. Videnskaben sagde stadig, at det var ganske usandsynligt, bl. a. fordi man på Galapagos-øerne, der kun ligger nogle få hundrede kilometer fra Sydamerika, ikke havde fundet spor af sådanne søfarere. Så tog Heyerdahl til Galapagos-øerne med et par fag-arkæologer og vendte tilbage med flere tusinde potteskår fra før-Inkatiden. Når der hidtil intet var fundet, skyldtes det, at ingen havde ment det umagen værd at foretage udgravninger på disse øer.

Også på Páskeøen var Heyerdahl-ekspeditionen den første, der foretog systematiske udgravninger. Om en terræn-forsænkning tværs over en halvø fortalte de indfødtes overlevering således, at det var resterne af et forsvarsanlæg, bestående af

På øen Rapaiti fandtes 12 ejendommeligt formede klippetoppe. Heyerdahl fastslog, at formen ikke skyldtes et af naturens luner, men at her har ligget gamle, nu overvoksede, befæstede bopladser – måske opført af flygtninge fra Páskeøen.

en grøft, hvori der tændtes et kæmpebål som en formelig ildmur mod fjenden.

Tidligere forskere havde afvist denne fortælling som en skrøne, der var opdigtet for at forklare en naturlig terrænejendommelighed. Heyerdahl gravede, og snart viste det sig, at der på dette sted virkelig havde været en forskansning bestående af en bred grøft og en opkastet jordvold. Fund af store mængder trækul bekræftede også, at der her havde ligget et kæmpebål, tidsbestemt til længe før, man hidtil havde ment, øen blev befolket.

Efter sagnet stod ved denne grøft slutkampen mellem den race, som først koloniserede øen „Langøerne“ (der kaldtes således, fordi de kunstigt forlængede øreflipperne), og de senere tilkomne „kortører“. Slaget endte med, at langøerne blev hugget ned eller brændt til døde i det bål, de selv havde antændt. Kun én af dem, Ororoina, fik lov at leve.

Páskeøens nuværende borgmester hævder, at han – i 10. led – er en direkte efterkommer af Ororoina. Mange af slægten har også, siger denne borgmester, helt op til vore dage haft langørernes karakteristiske ydre præg. De var meget høje mennesker – op til 1,90–2 meter høje – meget lyse i huden og mange af dem rødhårede, altså den skarpest tænkelige kontrast til vore dages små, sorthårede og brunlodede polynesiere.

Dette passede som hånd i handske til Heyerdahls forestillinger om Páskeøens kolonisationshistorie. Han gik nemlig ud fra, at der var en virkelig realitet bag det

Stenhovedet alene rager 6 meter op, men statuen er i virkeligheden i „hel figur“. – Billedet stammer ligesom de andre illustrationer til denne artikel fra Heyerdahls sidste bog, „Aku-Aku“ (Gyldendal).

Kortører eller langører? Af amerikansk eller asiatisk afstamning? Søde er de to sydhavspiger i alt fald.

sydamerikanske sagn om fyrsten Con Ticci, som engang før Inkaernes tid drog ud i Stillehavet med sit folk. Disse forhistoriske sydamerikanere havde samme racepræg som langørerne.

Alt tyder på, at det var en slægt af rastløst virksomme mennesker, og Påskeøens sagn fortalte netop, at krigen mellem kortører og langører opstod, fordi de sidstnævnte drev kortørerne frem til en arbejdsindsats, der forekom dem ganske urimelig.

Andre udgravningsresultater bekræftede, som Heyerdahl fortolker dem, ganske hans teori. Han og hans medarbejdere fandt således i de ældste kulturlag en del mindre stenfigurer, som minder meget om tilsvarende statuer fra Syd- og Mellemamerika, og endnu mere iøjnefaldende syntes slægtskabet, når man sammenlignede de ældste *bygningssværker*: mure af kæmpemæssige basaltblokke, skåret til så nøjagtig og glat, som var det osteterninger.

Først senere fik Påskeø-kulturen det særpræg, som gav sig udslag i de gådefulde kæmpestatuer. Alt andet blev da sat til side for at hugge og rejse statuer, stedse flere, stedse større . . .

Denne udvikling blev brat afbrudt, da kortørerne – indvandrere, hvis vej Heyerdahl ikke gør helt så klart rede for – rejste

sig til opstand. Langørernes nederlag fulgtes af en periode, præget af familiekriser, anarki og kannibalisme. Kæmpestatuerne blev styrtet en efter en som led i disse familiefejder – simpelthen for at ærgre den familie, på hvis jord den enkelte statue stod.

Europæernes besøg gjorde kun elendig-

heden endnu større, og i 1862 satte syv peruvianske skibe kronen på værket ved at bortføre ca. 1000 øboere til slavearbejde på Guano-øerne ved Peru. Kun 15 vendte tilbage, og da en efterfølgende koppeepidemi havde raset ud, var der godt 100 beboere tilbage, mænd, kvinder og børn iberegnet. Nu er der et par hundrede fattige, overtroiske, tyvagtige og frygtsomme mennesker. Da skipperen på Heyerdahls fartøj, en tidligere Grønlandstrawler, bad de første gæster om bord skrive deres navne i skibets gæstebog, blev der den

Tolv mand rejste statuen på 18 dage. Først løftedes den ene side næsten umærkeligt og en lille sten skubbedes ind under kolossen, der vejede 25-30 tons, derefter den anden side, de små sten udskiftedes med større o.s.v., indtil statuen hvilede på en stendynge, der var høj nok til, at den kunne glide ned i stående stilling. På samme måde løftede man „parykken“, en tønstung stenblok op, så den kunne placeres på statuens isse. Heyerdahl var den første forsker, som fik Påskeøens indbyggere til at røbe denne teknik.

For det maskuline velvære!

Den elegante
Stafet skjorte får De
foruden i hvid i 3
smukke modifarver:
grå, blå eller beige,
og i alle størrelser
fra 36-45.

Stafet

— manchetskjorten i luksusklasser —
en glat, sanforiseret poplinvarer i
gennemført forarbejdning med
smukke manchetter og moderne flip,
der altid sidder elegant og bekvemt.

Forlang dessin 2402 til 28,50

— og så får De endda dividende i BRUGSEN

voldsomste opstandelse. Det var jo et af de tricks, tidligere tiders slavejægere havde benyttet for at få øboerne til „frivilligt“ at lade sig trælbinde.

Når Heyerdahl alligevel hurtigt kom på en god fod med Påskeøens beboere, skyldtes det bl. a., at de betragtede ham som en slags halvgud. De havde i sin tid hørt om hans togt med Kon-Tiki-flåden, og det havde inspireret adskillige til at tømre sig en båd i al hemmelighed og begive sig ud på den mere end 2000 kilometer lange færd til øerne mod vest.

Nu, da han kom til øen, slog han sig tilmed ned på det sted, hvor Hotu Matua i sin tid gik i land, den sagnfyrste, der i Påskeøens overleveringer spiller rollen som en Columbus og en Adam i samme person. Den høje, rødhårede gæst måtte være en efterkommer af Hotu Matua — ihvertfald en mand med en ganske særlig dygtig Aku-Aku — d.v.s. en skytsånd.

Selv gik Heyerdahl ikke af vejen for at styrke renommeet ved småfif, endog af rent taskenspilleragtig karakter, såsom uset at ombytte sine gæsters tomte øldåser med fyldte. Hvad kunne vel overgå en Aku-Aku, der var i stand til at lade sin herres gæster nyde den samme øl mere end én gang?

Værdien af det gode forhold viste sig snart. På Heyerdahls ønske organiserede borgmesteren omgående et hold på 5 mand, alle langøre-efterkommere, der demonstrerede, hvordan forfædrene havde båret sig ad med at udhugge en stenstatue af klippevæggen kun med stenøkser og en vandflaske som hjælpemidler. Hvert hug lavede blot en prik i stenen, men ved at hugge igen og igen, skylle støvet bort med vand og hugge påny, mejslede de sig så meget ind i fjeldet, at man snart kunne se, de ville være i stand til at udhugge en hel statue. Det ville blot have taget ca. et år.

Borgmesteren viste også i praksis, hvordan man kunne flytte en sådan kolos, og som sit mesterstykke rejste han en væltet statue op — en svend på 25-30 tons — blot ved hjælp af tømmerstokke, lidt tovværk og en dynde sten. Da Heyerdahl spurgte den pjaltede og barbenede borgmester, hvorfor han ikke havde fortalt alt dette noget før, svarede han lakonisk: — *Der var ingen, der spurgte mig ...*

Her er man måske ved en af hemmelighederne bag Heyerdahls forbavsende resultater — han har søgt frem ad veje, som mere skolede etnografer ikke har ænset.

Om han eller hans modstandere har ret i helhedsteorien kan en lægmand ikke dømme om, men Heyerdahl har ialtfald foreløbig bevist, at Påskeøen blev befolket ca. 1000 år før man hidtil antog. Nogle af hans fund er nemlig — forøvrigt på et laboratorium i København — blevet tidsbestemt ved hjælp af radioaktivt kulstof. De stammer fra ca. år 400, og det er jo ialtfald ingen ringe ting bogstavelig talt at have forlænget et folks historie med tusind år.

Arbejder De dynamisk eller statisk?

ET TAB i arbejdsdage svarende til 5000 helårsarbejders samlede indsats er den pris, det danske samfund hvert år må betale for de muskellidelser, der fremkaldes gennem forkerte arbejdsstillinger, d.v.s. den såkaldte „bløddelsigt“ eller muskelsigt. Hertil kommer ubehagelighederne for den enkelte i form af træthed, smerter, forringet helbred og indskrænkning af indtjeningsmulighederne. Hvordan kan ondet bekæmpes?

Det er slet ikke så svært, som mange tror. Ved at indprente sig enkelte grundregler og ved at gennemføre forholdsvis små forandringer i indretningen af arbejdspladsen, kan store resultater opnås.

Tidligere søgte man at helbrede muskellidelserne med massage og varme, men da det viste sig, at patienterne uhyggeligt tit fik tilbagefald efter kort tids forløb, begyndte lægerne at foretage systematiske undersøgelser for at klarlægge lidelsernes forbindelse med de enkeltes erhvervsmæssige beskæftigelse.

F. eks. er det helt forkert at tro, at den, der dagen igennem sidder og udfører et arbejde, der kun kræver lidt bevægelse – lad os sige en skruedrejning med underarmen – er mindre hårdt spændt for end en skovarbejder eller transportarbejder. Ved skruearbejde bruger man nemlig kun ganske enkelte muskelgrupper, der til gengæld er udsat for en meget kraftig belastning, hvorimod de såkaldte hårdtarbejdende til stadighed bruger samtlige muskler i organismen, samtidig med at deres arbejdsstilling varieres.

Man skelner mellem to slags muskelarbejde: *Dynamisk* arbejde, hvorved forstås, at musklerne skifter mellem sammentrækning og afslapning som f. eks., når man svinger med armen, går eller løber, og *statisk* arbejde, hvorved forstås, at musklerne holdes konstant sammentrukne i længere tid som f. eks., når man krampagtigt holder på et redskab, eller hvis man arbejder med skulderen i løftet stilling.

Kroppens værste fjende er det statiske arbejde, fordi statisk arbejdende muskler hurtigere bliver trætte end dynamisk arbejdende – en træthed, der ofte vedvarer i lang tid efter, at arbejdet er ophørt. For meget statisk arbejde kan medføre beskadigelser af muskellivet, bl. a. i form af „muskelinfiltrationer“.

I den rigtige siddestilling (se tegningen) medgår der kun lidt energi til statisk muskelarbejde, men i stående stilling er energiforøgelsen meget betydelig. Såfremt et arbejde uden tvungende grund foregår i stående, foroverbøjet stilling i stedet for siddende, sker der et kraftspild, som kun kan have skadelige virkninger.

Stående arbejde, hvor man må bøje sig forover og vride kroppen, fordi arbejdspladsen er for lav, medfører mange tilfælde af muskellidelser i lændens og benenes muskler, f. eks. lumbago og ischias. Skal De stå op til arbejdet, bør De så vidt muligt lægge vægten skiftevis på højre og venstre ben for at modvirke faren for plattfod, hævelse af fødder og underben, åreknuder m. m.

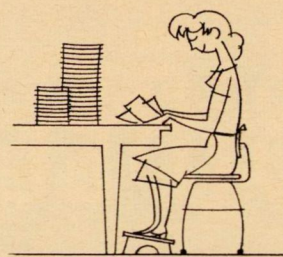
Tit skyldes det kun misforstået tradition, at stående arbejde ikke ændres til siddende, i hvert fald under visse dele af arbejdsprocessen. At mennesket ikke af sig selv finder frem til de „sundeste“ arbejdsstillinger, kan f. eks. iagttages i skrædderhvervet, hvor den karakteristiske position med benene over kors har været uændret i århundreder, til trods for at den erfaringsmæssigt giver gener for mave og tarm på grund af sammenpresningen af underlivsorganerne. Med nye typer arbejdsborde og -stole kan man i dag give skrædderen langt bedre arbejdsvilkår end før.

Man regner med, at kvinder ikke bør løfte byrder, der vejer mere end en trediedel af deres legeme, hvorimod mænd uden risiko kan løfte byrder helt op til 100 pct. af deres legemsvægt, hvis de er i god træning, og byrderne er let håndterlige.

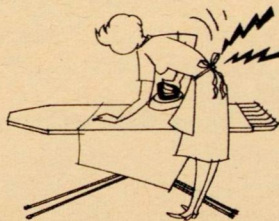
I vor tre år gamle lov om arbejderbeskyttelse påbydes ligefrem, at virksomhederne ved al transport skal anskaffe særlige mekaniske hjælpemidler, når godsets vægt eller form gør det påkrævet, og det er praktisk muligt – f. eks. hejseværker, trucks og slidsker – for at værne arbejderne mod ulykker og deformerende skader.

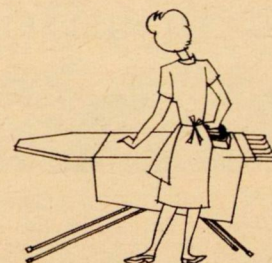
Forkert. For det første er stolen for høj, så fødderne mangler fornøden støtte. Herved opstår betydelig belastning af benenes bøj- og strække-muskler. For det andet kan stolen ikke skubbes ind under arbejdsbordet, hvorved arbejdersken „hænger“ på kanten af stolesædet. Det kan fremkalde et uheldigt tryk på lændens muskler, nerver og blodkar og dermed smerter i benene. For det tredje overbelastes ryggens og lændens strække-muskler, fordi arbejdet foregår uden rygstød.

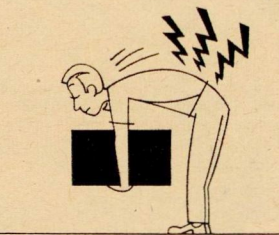
Rigtigt. Vil man sidde korrekt, når man arbejder, skal der være mulighed for at holde skuldrene sænkede og overarmene ret tæt ind til kroppen. Overarme og underarme skal helst danne en ret vinkel, og ryggen skal kunne holdes næsten ret. Stolen skal være forsynet med et ryglæn, der ikke må indstilles for højt. Bedst er det, når ryglænet støtter ind mod nederste del af lænderegionen og øverste del af krydsbenet. Fødderne skal have fuld støtte, enten på gulv eller skammel.

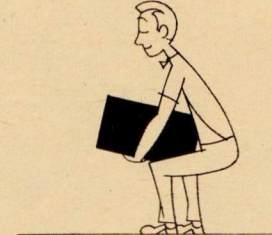
Forkert. På ovenstående tegning er arbejdsstedet for lavt, og arbejdersken står for langt væk fra det materiale, der skal presses. Resultatet er en skadelig belastning af samtlige muskelgrupper i ryg, sæde og på bagsiden af benene. Lignende gener for musklerne kan opstå, når arbejdsstedet er for højt placeret, så man må arbejde med løftede skuldre og overarme. Den ideelle højde af arbejdsstedet varierer fra 76 til 82 cm, efter den arbejdendes højde.

Rigtigt. Bedste stilling ved stående arbejde opnås akkurat ligesom ved siddende arbejde, når man kan stå med skuldrene sænkede, overarmene nogenlunde tæt ind til kroppen og ryggen så ret som muligt. Den muskellkraft, der skal til for at holde balancen, formindskes, når fødderne anbringes i passende afstand fra hinanden (25-35 cm). Endelig bør man bøje ganske lidt i både knæled og faldled, for at undgå slid på ledbrusken og fare for slidgigt.

Forkert. Den løfteteknik, der anskueliggøres på tegningen herover, giver meget stor risiko for muskellidelser i ryg og lænd: Manden løfter byrden med strakte knæ, mens ryggen er bøjet forover og armene er strakte. Det betyder, at løftearbejdet næsten udelukkende udføres med ryggens muskler. Pludselige og hurtige ryk og løft i ryggen vil forstærke det i forvejen svære tryk, der tynger hvirvlerne og hvirvelskiverne, således at der nemt kan ske brist.

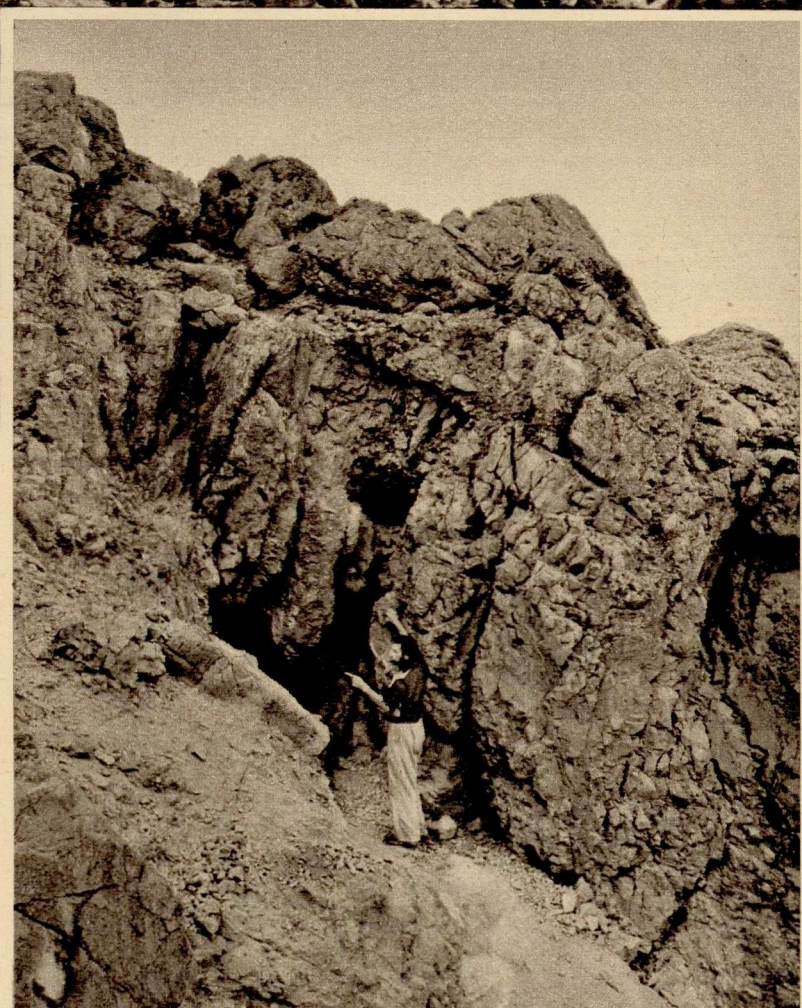

Rigtigt. Hemmeligheden ved at løfte rigtigt består i at udnytte hofternes og knæenes strække-muskler fuldt ud, mens rygmusklerne må skånes mest muligt: Man går tæt hen til byrden, bøjer sig dybt ned i hofter og knæ og løfter op, mens ryggen holdes næsten lige. Gennem denne teknik bliver det fortrinsvis arm- og ben-musklerne, der løfter, mens rygmusklerne først og fremmest anvendes til at holde kroppen i balance. Leddene skånes, fordi de arbejder i bøjet stilling.

ARHUNDREDETS STØRSTE OPDAGELSE:

BIBELHÅNSKRIFTERNE FRA DET DØDE HAV

AF PROFESSOR, DR. THEOL.
EDUARD NIELSEN

Udsigt over den nordlige ende af Det døde Hav (det store billede øverst). I baggrunden Moabs bjerge. Midt i billedet, på den store mergelterrasse, ses de udgravede ruiner af dødehavssektens klosterbygninger (Khirbet Qumrān). På det mindre billede ses indgangen til den hule, hvor beduin-drengen Muhammed edh-Dhib i 1947 gjorde de første fund. Hulens oprindelige indgang er det lille runde hul midt i billedet. Den mere bekvemme indgang nedenunder menes hugget ud af de syriske munke.

Lige hjemkommet fra et ophold i Israel fortæller professor, dr. theol. Eduard Nielsen i denne og to følgende artikler om det sensationelle fund af bibelhåndskrifter fra tiden omkring Kristi fødsel – fund, der har bragt bibelforskningen i en helt ny situation.

FÅ LANDE i verden har haft så stor en betydning for grundlæggelsen af den vesterlandske kultur, som også vi i Danmark tilhører, som jødernes hellige land, Palæstina. Et land med en udsat strategisk beliggenhed, på en måde „porten til den nære orient“ og derfor med en meget omtumlet historie helt op til vore dage.

Dette urolige hjørne af verden er i de sidste 10–11 år blevet skueplads for den moderne tids måske mest sensationelle håndskriftsfund, som jeg i denne og et par følgende artikler skal fortælle Samvirkens læsere om. Begyndelsen til fundene har i lange tider ligget hen i det dunkle, men der synes efterhånden at være blevet skabt tilstrækkelig klarhed over, hvordan det virkelig gik til.

En forårsdag i 1947, da hele Palæstina endnu var engelsk mandat-område, befandt et par beduin-drenge af Ta'amire-stammen sig ved nordvestbredden af det Døde Hav. Det er

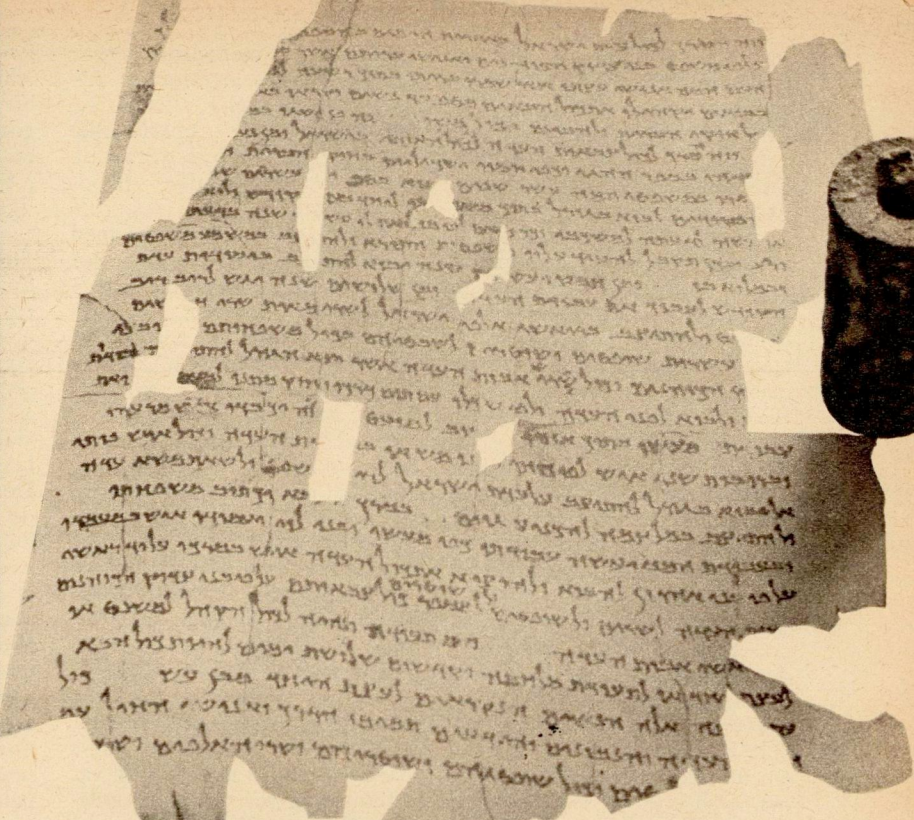
Arkæologisk undersøgelse af en hule. Her drejer det sig om den sidst fundne håndskriftshule, nr. 11, som blev fundet i 1956. „Gulvet“ i hulen hakkes forsigtigt op, selv det mindste fund kan være af afgørende betydning.

et område, hvor der normalt kun færdes arabiske fåre- og gedehyrder. Den yngste af disse to hyrder, den 15-årige beduin *Muhammed edh-Dbib* („Muhammed Ulv“) var på vej op ad en stejl klippeskrænt for at fange en bortløben ged, da hans opmærksomhed pludselig fangedes af et hul i klippesiden. Han prøvede at kigge ind, men kunne i mørket ikke rigtig se noget, tog derfor en sten og kastede den ind gennem hullet, ind i en klippehule. Han hørte, hvordan stenen ramte imod et eller andet og frembragte en klirrende lyd, og i overtroisk rædsel for, at der boede en ond ånd (en „djinn“) derinde, tog han flugten. Næste dag krævede de to beduin-drenge dog ind gennem hullet, der lige akkurat var stort nok til, at et menneske kunne presse sig igennem. Men ak! Der var ingen skjulte skatte, blot nogle potteskår, nogle mærkelige lapper læder og nogle store, cylinderformede krukker. De tog låget af nogle af krukkerne og fandt inden i krukkerne nogle læderruller, på hvis inderside der stod skrevet et eller andet.

For dog at få noget med hjem fra deres ekspedition, tog de nogle af disse håndskriftsruller med sig – de morede sig samme aften med at rulle en af dem op i hele dens længde i deres telt – og kom siden hen til byen Bethlehem, den lille jødiske provinsby, som har spillet så stor en rolle i verdenshistorien, hvad vi kender så godt, både fra det Gamle og det Nye Testamente! Her overgav de deres fund, eller i al fald noget af det, til en antikvitetshandler ved navn *Kando*, en syrisk kristen, som bl. a. levede af at sælge oldsager til turister.

Kando kiggede på rullerne, men var selv ude af stand til at læse og tyde skriften. Men hvad han ikke selv kunne, kunne måske hans trosfæller i St. Markus-klostret i Jerusalem. Han begav sig derfor en skønne dag til Jerusalem med sine håndskriftsruller og overgav dem i den syriske biskops, *Mar Anthansius*, varetægt, og således kom nogle af håndskrifterne i det syriske klostres eje. *Kando* selv begav sig senere ud til hulen og fandt flere håndskriftsstumper („fragmenter“), som han bragte til sin butik i Bethlehem. Og de syriske munke fra Jerusalem, som også havde færtet af, at der kunne gøres forretninger, drog ligeledes ud til hulen, lavede en større og mere bekvem indgang til den neden under den oprindelige indgang, og endevendte hulens indhold i håb om at finde dokumenter.

Beduinerne havde imidlertid åbenbart ikke overgivet alt, hvad de havde fundet i hulen, til *Kando*. Et par krukker og nogle håndskriftsruller havde de solgt videre til en anden antikvitetshandler i Bethlehem, og denne mand sendte en dag nogle af sine betroede mænd til Jerusalem for at falbyde disse fund til den højstbydende. Disse mænd havde en sen aften henvendt sig ligeledes til det syriske kloster i Jerusalem, men portvagten havde ikke forståelsen af, hvad det drejede sig om, og ville derfor ikke tage imod mændene. På en eller anden måde kom de så – vi er nu henne i efteråret 1947 – i forbindelse med professoren i arkæologi ved det hebraiske universitet i Jerusalem, *E. L. Sukenik*, som hur-

Håndskrift fra Qumrân. Billedet forestiller et håndskrift, som blev fundet i Muhammeds hule af antikvitetshandleren *Kando* fra Bethlehem. Han solgte det videre til Palæstina-Musæet. Teksten, der er skrevet med den velkendte hebraiske „kvadratskrift“, er den såkaldte „sektregel“ (1Q Sa), der bl. a. handler om Messias' måltid sammen med sekten. Til højre ses et af de blækhuse, der blev fundet ved Khirbet Qumrân.

tigt forstod, at det måtte dreje sig om meget værdifulde, gamle håndskrifter. I november 1947 – just som spændingen mellem jøder og arabere var på det højeste – foretog han da den for en jøde temmelig farefyldt rejse midt ind i det arabiske område til Bethlehem og købte af antikvitetshandleren to krukker og 3 håndskriftsruller.

I begyndelsen af 1948 kom han yderligere i forbindelse med repræsentanter fra det syriske kloster, som fortalte ham, at de i et kloster ved det Døde Hav (!!) havde fundet nogle gamle hebraiske håndskrifter. *Sukenik*, der øjnede sammenhængen, fik lov at låne disse skrifter, men måtte aflevere dem igen efter et par dages forløb, og han fik aldrig senere chancen for at købe dem.

(Fortsættes næste side.)

Udgravningsarbejdet foregår her, som overalt i Orienten, ved hjælp af indfødt arbejdskraft, der dirigeres af en stab af videnskabsmænd. Til højre i billedet ses, med alpehue og fuldskæg, udgravningens leder, *Père de Vaux* fra Jerusalem. Til højre en af rullerne, før den blev rullet op.

Her må vi indskyde den bemærkning, at i et land med lov og ret er det – naturligvis – aldeles ulovligt og strengt forbudt at foretage private udgravninger. Ledelsen af landets antikvitetsvæsen skal naturligvis øjeblikkeligt have besked om alle fund, og alt, hvad der findes, skal naturligvis ubeskåret overgives til landets nationale museum. Mod denne lov blev der syndet groft i disse måneder. Der gik faktisk mere end et år, før lederen af Palæstinas antikvitetsvæsen, englænderen *Lankester Harding*, fik nys om de sensationelle fund. Og hvorfor blev antikvitetsloven overtrådt? Selvfølgelig fordi de, der var impliceret i fundene, hurtigt forstod, at ulovlige handlere utvivlsomt ville indbringe dem mange gange flere penge, end hvis de skulle nøjes med den beskedne findeløn, som myndighederne ville betale.

Hverken professor Sukenik eller den syriske biskop drømte om at underrette antikvitetsvæsenet. Den ene var ivrig efter at købe billigt, den anden ivrig efter at sælge dyrt. I nogen tid gik nu Sukenik og ventede på, at syrerne skulle tilbyde ham „deres“ håndskrifter. Så tog sagen en ny vending.

I det syriske kloster besluttede man at prøve at gøre amerikanerne interesserede i håndskrifterne. I Jerusalem ligger der et amerikansk, videnskabeligt institut, som år for år ledes af en amerikansk professor, der videreuddanner yngre amerikanske teologer i fag som bibelkundskab og arkæologi. I februar 1948 ringer man fra det syriske kloster til skolen. Skolens leder er ude på rejse, men en af de yngre videnskabsmænd, *dr. Trever*, tager telefonen, og næste dag den 19. februar dukker et par mænd op med deres håndskrifter, som de siger, de har fundet under en oprydning i deres bibliotek. *Dr. Trever* ser lidt på den ene af rullerne, opdager, at det drejer sig om et håndskrift med *Esajas* profeti, og da han giver sig til at kigge nærmere på bogstavtyperne, bliver han fyr og flamme. For håndskriftsrullen var skrevet med en bogstavtype, som man kun kendte fra meget, meget gamle fund. Muligvis var da denne *Esajas*-rulle henved 2000 år gammel. Hvis det holdt stik, ville fundet være epokegørende. For så ville denne tekst være henved 1000 år ældre end de hidtil kendte, ældste bibelhåndskrifter. Han fik lov at fotografere, først nogle prøver af teksten, siden alle syrerne håndskriftsruller. Han sendte øjeblikkelig nogle fotos til en af de førende bibelarkæologer i vor tid, prof. *Albright* i Baltimore, og da brevet med foto-

grafieme en månedstid senere nåede frem, telegraferede *Albright* øjeblikkelig tilbage og lykønskede den amerikanske skole med alle tiders største og mest betydningsfulde håndskriftsfund.

Hvordan gik det senere med disse håndskrifter? Ja, professor Sukenik måtte nøjes med de 3 håndskrifter, han for 170 dollars havde købt af antikvitetshandleren i Bethlehem. Syrerne var længe i tvivl om, hvad de skulle gøre med dem, de havde købt af Kando. Til sidst besluttede biskoppen, *Mar Athanasius*, sig til at rejse til USA med dem og prøve at få dem solgt der. Ingen var ivrige for at købe, for man vidste jo, at syrerne faktisk ikke havde lov at sælge disse håndskrifter. Endelig, i 1954, blev de, gennem en mellemmand, solgt til det hebraiske universitet i Jerusalem for den nette sum af 250.000 dollars, altså henved 2 millioner kr. i hård valuta. Da jeg fornylig var i Jerusalem, var alle disse dødehavstekster, som det hebraiske universitet ejede, udstillet i glasmontere i et boksrum i universitetets administrationsbygningens kælder. Det er unægtelig en usædvanlig oplevelse at få lov til at stå og læse i jødiske håndskrifter, skrevet i Palæstina i tiden omkring Kristi fødsel.

Men hermed er historien om håndskriftsfundene ikke tilende. For hvad vi her har fortalt, angår kun de håndskrifter, der blev fundet i 1947. Der kom mere til sidenhen.

I Jerusalem er der foruden så mange andre videnskabelige institutter, også et fransk, katolsk institut for bibelforskning, og en af dette instituts ledere, pater *de Vaux*, kom i de følgende år til at yde en stor indsats i hele „håndskriftssagen“. Han var med til, sammen med englænderen *Harding*, at arbejde på at finde den hule, hvor håndskrif-

terne var blevet fundet – det lykkedes i januar 1949 – og han blev senere leder af de arkæologiske udgravninger af en ruin ca. 1 km syd for denne hule, *Khirbet Qumrân*, som sandsynligvis var det sted, hvor mange af håndskrifterne var blevet skrevet for 2000 år siden, og hvor et lille samfund af jøder havde holdt til. I 1951 blev han opsoget af nogle beduiner, som kom og ville sælge flere håndskrifter, og dette gav stødet til, at man i 1952 foretog flere videnskabelige ekspeditioner langs med nordvestkysten af det Døde Hav. Det var lykkedes for *de Vaux* at vinde nogle beduiners fortrolighed, så at de tog ham og *Harding* med ud til et af findestederne, forøvrigt mange km syd for den hule, hvor man først fandt håndskrifter. Her traf de en del beduiner i færd med – ulovligt – at foretage private udgravninger; man visiterede dem og lejede endda nogle af dem til at være behjælpelige med det videre udforskningsarbejde.

Oppe i nærheden af den første hule opdagede man imidlertid i løbet af året 1952 andre huler, og fra da af indtil 1956 har man i mere end en halv snes huler fundet håndskrifter og fragmenter af håndskrifter i stor mængde. Ofte er det sådan, at beduinerne, som kender disse egne ud og ind, kommer først. Det er dem, der opdager hulerne, samler alt op, hvad de finder, og så kommer til videnskabsmændene for at „få findeløn“. 1 pd. sterling (knap en snes kroner) for hver kvadracentimeter! Et håndskriftstykke på størrelse med en side af *Samvirke* ville selvfølgelig komme til at koste ca. 13.350 kr., så man forstår, at det er ikke småsummer, det drejer sig om.

I årene fra 1952 og fremefter er man så på denne måde kommet i besiddelse af håndskrifter

Père de Vaux ved undersøgelsen af et potteskår, der er dukket op under en ny udgravning. Hvis potteskåret svarer til den slags keramik, man har fundet i *Khirbet Qumrân*, stammer disse ruiner sikkert også fra dødehavssekten.

og stumper af håndskrifter i så stort et tal, at det nok skal tage 10–20 år at få alt dette undersøgt og udforsket, fotograferet og udgivet. Man regner med at have stof nok til 10 store folio-bind, og ingen kan garantere, at man ikke en skønne dag igen går hen og finder flere samlinger af håndskrifttruller i Juda ørken.

Til sidst skal det lige nævnes, at man i 1952 i en af *Qumrân*-hulerne fandt en mystisk kobber-rulle. Man var straks klar over, at der var skrevet et eller andet på indersiden af den, men man turde ikke prøve at rulle den op, da kobberet var så irret, at det ville briste. For nu at få rede på, hvilket budskab den mystiske kobber-rulle indeholdt, sendte man den til et laboratorium i Manchester i England. Her blev den under iagttagelse af den yderste forsigtighed skåret i ganske tynde strimler, så at man undgik at beskadige bogstaverne. Der er stadig en vis hemmelighedsfuldhed knyttet til denne tekst, som kun ganske få eksperter har fået lov at læse. Det synes nemlig at dreje sig om en liste over forskellige kostbarheder, med nøjagtig angivelse af, hvor de pågældende kostbarheder er gemt hen. Før man bliver helt klar over, om denne liste har noget som helst med virkeligheden at gøre eller hører hjemme i fantasiens verden, vil hele teksten naturligvis ikke blive offentliggjort.

I to følgende artikler skal De høre lidt om, hvad slags håndskrifter det egentlig er, om hvor gamle de er, og hvad håndskrifterne sammen med udgravningerne af *Khirbet Qumrân* kan fortælle os om et lille samfund af disse jøder, der levede her i disse øde egne for ca. 2000 år siden.

Støv og ulidelig hede er de betingelser, hvorunder udgravningen af hulerne foregår. De indfødte kan lige klare det, når de binder noget for mund og næse. I store gummikurve bæres den ophakkede jord bort.

Et af Havsteen-Mikkelsens træsnit til „Syv brødre“.

FRA FINLANDS NATIONALEPOS

til

Bilens historie

DER er adskillige interessante ting blandt de nyheder, Det Danske Forlag sender ud på bogmarkedet i denne sæson, og ihvertfald en enkelt af udgivelserne må betegnes som en litterær begivenhed. Det er den første komplette udgave på dansk af det finske nationalepos, *Alexis Kivi's* store roman „*Syv brødre*“.

Kivi kaldes skaberen af såvel det finske drama som den finske roman, og med romanen „*Syv Brødre*“ har han placeret sig som en af Nordens største humorister. Den handler om en balstyrig finsk brødre-floks opvækst, deres eventyr i vildmarken og deres tilbagekomst til civilisationen. Bogen udkom i 1870, vakte kun liden forståelse i datidens Finland, men er senere oversat til en lang række europæiske sprog. Det er altså med små hundrede års forsinkelse, den komplette udgave af værket nu lægges for de danske læsere.

„*Syv Brødre*“ illustreres af maleren *Sven Havsteen-Mikkelsen*, der har skåret 70 træsnit efter forstudier i Finland.

På et andet plan, men inden for sin genre lige så enestående bliver „*Biler 1885 til nu*“. Den er skabt i et samarbejde mellem tegneren *Paul Høyrup* og sekretæren i „Veteranbilklubben“, arkitekt *Bent Mackeprang*, og viser i 176 tegninger bilens udviklingshistorie fra de første ildsprudende uhyrer til bilen af i dag. Mackeprang har fra bilfabrikkernes arkiver fremskaffet både tekniske detaljer og oplysninger om den historiske baggrund for de forskellige opfindelser. Heller ikke bil-anekdotens „historiske udvikling“ er glemt i denne bog for bilvenner.

Forlagets bogliste er iverigtig som sædvanlig præget af verdenslitteraturens store navne. Serien „*Russiske Klassikere*“ er således forøget med to bind noveller af *Leo Tolstoj*, nemlig „*Ivan Iljitsj's Død – Mørkets Magt*“ og „*Herre og Tjener og andre noveller*“. Det er meget fine prøver på den store digters umådelige spændvidde.

Et andet interessant værk fra Rusland er *Anna Grigorjevna Dostojevskaja's* erindringsbog om sin mand, digteren *Dostojevskij*. Den skal give et levende og stærkt personligt billede af den geniale forfatter både som skribent og som menneske. Bo-

gen er som Tolstoj-novellerne oversat af *Ejnar Thomassen*, der i sin litteraturhistorisk interessante indledning gør rede for kvinderne i Dostojevskijs liv.

Fra Amerika kommer et nyt oplag af den i flere år udsolgte *Henry David Thoreau's* „*Livet i Skovene*“ med *Mads Stages* illustrationer og i det hele taget samme udstyr som tidligere oplag. Også et par andre af forlagets udenlandske klassikere, søstrene *Brontë's* kærligheds- og herregårdsromaner fra det 18. århundrede, „*Jane Eyre*“ og „*Stormfulde Højder*“ kommer i nye oplag.

Redaktør *Jacob Kronika* fra Flensborg udgiver dagbogsblade fra årene 1933–39 under titlen „*Lys i vinduet*“. Kronika opholdt sig i denne periode i Berlin, dels som journalist, dels som særlig akkrediteret talsmand for det danske mindretal i Tyskland. Han havde således fine muligheder for at følge nazismens opvækst og de tyske ledes planer både for mindretallet og for Danmark som helhed. Ikke mindst Kronikas fremstilling af varslene om en tysk besættelse af Danmark vil sikkert være af interesse for mennesker, der beskæftiger sig med vor egen tids historie.

Vort naboland, Sverige, har bidraget med to bøger, som behandler hver sit alvorlige problem. *Birgitta de Vyllder-Bellander's* roman „*Ugift far søges*“ giver et realistisk billede af den ugifte mors problemer, mens *Signe Højer* skriver om forholdene i Travancore, en lille stat i Indien. Fru Højer var sammen med sin mand – tidligere svensk medicinaldirektør – af verdenssundhedsorganisationen sendt til Indien for at organisere sundhedsvæsenet og socialforsorgen i Travancore.

Bogen viser hende som en fremragende iagttagere, der livligt og underholdende fortæller om slangejægere, mystiske reli-

giøse danse og den særlige moderret, som har været herskende i dette område i flere tusinde år. Travancore er et dejligt, men fattigt paradis, siger fru Højer.

En bog om *Rom* skal vi kun lige nævne, da Samvirke tidligere har omtalt den udførligt og gengivet et par af dens fremragende farvefotos. Også den fremragende nye udgave af *P. Nyboe Andersen's* og *Poul Dams* „*Det danske Samfund*“ har vi tidligere omtalt indgående.

I serien *Danske Klassikere*, der redigeres af *Aage Marcus*, og som efterhånden omfatter de fleste danske forfattere af blivende værdi, udsendes i år et bind noveller af *Meir Aron Goldschmidt's* „*Avromche Nattergal*“ og andre fortællinger.

Blandt de danske nyheder er forfatteren *Anders Hjørts* roman „*Slagter og Jomfru*“, som foregår på Sjælland omkring sidste århundredskifte. Det er en stærk og realistisk roman om et ægteskabs forløb og katastrofe.

I *Tove Øster's* bog „*Børn, jeg mødte*“, vil man finde en samling nænsomt tegnede skitser af børn i de mest forskellige kår, skildringer bag hvis ord man stadig mærker forfatterindens store kærlighed til børnene.

Af mere specielle danske nyheder kan nævnes en lille håndbog, som viceskoleinspektør *Arne Jørgensen*, der er medhjælper hos statskonsulenten for ungdomsundervisning, har skrevet om ungdommen og fritiden, og hvor han på citerende måde giver anvisning på løsning af det brændende spørgsmål om ungdommens fritidsproblemer.

Alle faser af automatiseringen er grundigt behandlet i den engelske regeringsrapport „*Automation*“, som på dansk er udsendt i „*Nyt Socialt Bibliotek*“ under titlen „*Automatiseringens Perspektiver*“.

Den lille fortjenstfulde serie, som *Forbrugerrådet* udgiver, er blevet udvidet med et bind om *Møbelstoffer, tæpper og gardiner* af *Annelise Reiermann*. I samme serie er der kommet en revideret og udvidet udgave af nummer 1, den egentlige grundbog for forbrugere, „*Hvordan får jeg mest for min krone*“, skrevet af *Karen Gredal*.

Mosaikken

*det evigt holdbare maleri med
moder jords egne farver*

EN sten mister aldrig sin farve. En mosaik udført i et af de traditionelle mosaik-materialer er derfor langt mere modstandsdygtigt over for alle tidens ødelæggelser end billedkunstens andre udtryksmidler – malerier, tegninger, træsnit, skulpturer o. s. v.

Det er da også en kunstform, man kan følge meget langt tilbage i tiden. Man kender både fra Ægypten og Mesopotamien mosaikker, der er ca. 5000 år gamle. Siden de blev lavet, har man i næsten alle kultursamfund og tidsperioder forstået den kunst at sammenstille bittesmå, farvede elementer og fæstne dem i kalkmørtel eller et andet bindemiddel, således at de kom til at virke som et egenartet maleri. Det er imidlertid en meget langsom, omstændelig og derfor yderst kostbar metode, og mosaik-kunsten har da også nået sin blomstring i tider, hvor kirkelige eller verdslige magthavere var i stand til at overtale eller tvinge undersåttene til at finde sig i kolossale afsavn til fordel for regentens kunstdyrkelse.

Nogle af alle tiders ypperste mosaikarbejder fandtes således i Sofia-kirken, som den bysantinske kejser Justinian omkring år 532 lod opføre i det nuværende Istanbul. For at skaffe pengene til dette – også arkitektonisk set enestående – bygningsværk, måtte kejseren gribe til at sælge løs af statens embeder og på talrige andre måder udsuge rigets beboere.

Indtrykket af Sofia-kirkens pragt skal imidlertid også have været stærkt medvirkende til, at datidens russiske fyrster åbnede deres land for de bysantinske missionærer – med det senere resultat, at kulturudviklingen i Rusland blev en helt anden end i Vesteuropa. Man kan altså med en vis begrundelse spekulere over, hvad Justinians pragtmosaikker kom til at betyde for verdenssituationen i det 20. århundrede, skønt de fleste af dem forsvandt, da tyrkerne erobrede Konstantinopel i 1453.

Fra omtrent samme periode som Sofia-kirken stammer Ravenna-mosaikkerne, der utvivlsomt er blandt det mest fremragende af den middelalderkunst, som er bevaret til vore dage. De blev udført i en periode, da de romerske kejseres residens på grund af vestgoternes invasion var forlagt fra Rom til den lille italienske provinsby Ravenna. Disse mosaikker stråler endnu med samme uforlignelige glans, som da de blev lagt for 1400 år siden.

Højest når de anonyme Ravenna-kunstnere vel nok i det gravmæle, kejser Honorius byggede til sin søster, Galla Placidia. Her finder man mosaikkens perle, hvis man skal udpege et enkelt sted.

Oldtidens magthavere lod ofte deres mosaikmestre anvende den mest overdå-

dige materialepragt: guld, marmor, porfyr og ædelstene. Nogle århundreder senere blev det foretrukne materiale glasset.

Gengivelse af helgenlegenderne kom til at spille en dominerende rolle ved udsmykningen af kirkerne, og i glasmosaikken nåede man at få helgenbillederne til at stråle med den rette overjordiske glans. Endnu finder man i mange af katolicismens berømte kirker sådanne helgenbilleder, hvor hvert enkelt lille stykke glas virker som en ædelsten, og i andre kirker de vældige, geometriske vinduesroser, domineret af farver som rubinrødt og ultramarinblåt, der var et af gotikkens bidrag til mosaik-kunstens udvikling.

I landene længere mod nord forekommer mosaikker mere sparsomt, og det er egentlig først i vore dage, at mosaikken her i landet er optaget som selvstændig, dekorativ kunst i det store format. I vort århundrede har den danske kunstner Joakim Skovgård skabt Nordens største mosaikværk i Lunds domkirke „De døde opstandelse på dommedag“ – i oldkristelig tradition, men helt behersket af Skovgårds geni. Også Lundstrøms figurkomposition i Frederiksberg svømmehal og Mogens Bøggilds dyremosaikker til Århus Rådhus må nævnes som eksempler på nutidig dansk mosaikkunst.

Tre yngre danske kunstnere er iøvrigt for tiden i gang med nogle meget store mosaikopgaver, idet Ulf Rasmussen, Dan Sterup-Hansen og Hjalte Skovgård har fået overdraget at udsmykke hver sit store billedfelt på Idrætshøjskolen i Sønderborg. De har arbejdet med disse mosaikker siden i sommer og har endnu adskillige måneders arbejde for sig.

Hver enkelt af de bittesmå mosaikstifters placering skal være afgjort på forhånd. Sker der en fejl, må feltet hugges blankt igen, så man kan placere en stift af en ny nuance. Der er mange at vælge imellem. Hver af kunstnerne har på sin „palette“ 70–80 forskellige „sten“ i hver sin farvetone. Ikke blot placeringen er vigtig, også den rette hældning af hver enkelt stift er ganske afgørende af hensyn til lysbrydningen og dermed helhedsindtrykket af kunstværket.

Materialet, der arbejdes med i Sønderborg, er så nær Ravenna-mosaikkernes, som man kan komme det i vor tid. Det er nemlig indforskrivet fra de venezianske glaspusteres ø, Murano, hvor de middelalderlige glasmager-traditioner endnu holdes i ære. De tre unge kunstnere knytter altså tråden langt tilbage i mosaikkens historie, selv om de ikke, som de mosaik-kunstnere, der bruger egentligt stenmateriale, „maler“ med vor jordskorpes egne ublandede farver.

Indpakningspapir

– Jeg har bare leget lidt, sagde maleren Karl Adser, da han afleverede den mosaik, som ses herover.

Det originale arbejde til denne illustration ligner til forveksling en „rigtig“ mosaik udført i et af de gængse materialer: sten, glas eller metal, men det er med adskilligt simplere materialer og teknik, Karl Adser har opnået det fremragende resultat.

„Stære på efterårsløv“, som kunstneren kalder sit værk, er lavet udelukkende med lim og papir som materiale. „Stifterne“ – de mange hundrede

i stedet for marmor og ædle stene

littesmå enheder, hvoraf et mosaikarbejde sammensættes – er her klippet ud af groft indpakningspapir og fint akvarelpapir, der først er indfarvet i de toner, billedkompositionen forudsætter.

– En rigtig mosaikstift eller rigtigt mosaikværktøj har jeg endnu aldrig haft i hånden, siger Carl Adser. Jeg havde heller ikke nogen særlig ide om mosaikkunstens specielle problemer, da jeg begyndte at pusle med saks og papir, men det var en sjov leg, og jeg følte mig tit som en revent mosaikkunstner, når jeg med paletkniven

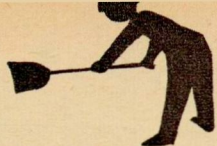
som murerske tværede den fede klister ud og lagde stifterne.

For mig har denne syssel – som vel i og for sig kan være forarbejdet til en rigtig mosaik – ligesom fjernet en flig af forhængen ind til mosaikkunstens eventyrverden. Det går jo ofte sådan, at nysgerrigheden, den naturlige trang til viden, først indfinder sig bagefter. Når arbejdet er færdigt, spørger man sig selv: Hvad var det egentlig, du lavede?

Jeg ville tro, at mange andre også kunne have glæde af denne leg. Bekostningen er jo ringe,

materialerne lige for hånden, og der kræves ikke andre forudsætninger for at gå i gang end lidt sans for form og farve, hvad mange mennesker har uden selv at vide af det.

Ellers er det jo – underligt nok i denne farvens abstrakte epoke – kun et fåtal af kunstnere, der beskæftiger sig med mosaik. Guld og ædle stene, som de gamle mestre benyttede sig af, er naturligvis heller ikke sådan at få fingre i nu til dags, men også bortset herfra har moder jord da endnu mange farver på sin palet – det gælder blot om at bruge øjnene.

CIVILFORSVAR

NYTTER DET... I EN

BRINTBOMBETID

DET ER en forårsdag i en egn af Danmark, overalt på markerne er landmændene i gang med tilsåningen, alt ligger solbeskinnet og fredfyldt omkring dem. Men pludselig – uden at nogen af dem kan se, høre eller føle, at noget har ændret sig – udsættes de for en fare, som vil ramme dem alle med den visse død, dersom de ikke advares og bringes i ly med det samme...

De fleste kan vel vanskeligt forestille sig en krigsførelse, der virker på denne måde, og i alt fald skyder man helst tanken fra sig som noget, der er for uhyggeligt. Men nogle mennesker er tvunget til at forestille sig denne situation så præcist og detaljeret som overhovedet

muligt. Det er medlemmerne af et særligt studieudvalg, den danske civilforsvarsstyrelse har nedsat. Udvalgets opgave er nemlig at forberede en helt ny gren af civilforsvaret: beskyttelsen af civilbefolkningen mod følgerne af radioaktivt nedfald, d.v.s. den dødsensfarlige sky af støv og endnu mindre bestanddele, som en brintbombeeksplosion vil hvirvle hen over hele landsdele.

De letteste af de radioaktive partikler, som slynges op i luften, når en brintbombeeksplosion får jord og bygningsdele til at *fordampe*, kan af vinden føres flere gange rundt om jorden, men den store fare er knyttet til de noget tungere smådele, som vil falde ned i løbet af 2-15 timer, nogle som støv, andre så findelte, at de ikke lader sig opdage af de menneskelige sanser. Denne „regn“ vil kunne føres ud over så store afstande, at fareområdet efter en brintbombeeksplosion over Hamborg kan tænkes at strække sig tværs gennem Sønderjylland, dække det meste af Fyn og Sjælland og nå et stykke ind i Sverige.

Alene dette antyder, hvilke vældige problemer det nedsatte udvalg har at tumle med, og det understreger samtidig, hvorledes civilforsvars-spørgsmålet er ført direkte ind på livet af ethvert menneske, selv den, der bor så langt borte fra ethvert tænkeligt bombemål, at han måske hverken vil se eller høre noget som helst til den krigshandling, der kan true ham på livet.

Jamen, er der i det hele taget noget at gøre for et civilforsvar i en brintbomkekrig? vil mange utvivlsomt sige. En brintbombe har en sprængkraft, der svarer til 20.000.000 tons af sprængstoffet trotyl – en million gange sprængkraften i de største af de bomber, som blev anvendt i Europa under den 2. verdenskrig. Een enkelt brintbombe ville være i stand til at udsætte praktisk talt samtlige ejendomme i København-Frederiksberg for det, man i fagsproget kalder „fuldstændig ødelæggelse“, og hvis den eksploderede lige ved jorden i det indre København, ville den skabe et krater fra Kongens Nytorv til Rådhuspladsen – et krater, hvis dybde var halvanden gang Rundetårns højde.

Kan man gøre noget som helst for at beskytte civilbefolkningen, hvis så djævelske kræfter slippes løs over et lille land som Danmark? Civilforsvarsledernes svar er naturligvis ja, men de har også en argumentation, hvis hovedtræk man i alt fald bør kende, før man tager stilling til de civilforsvarsspørgsmål, som fra tid til anden dukker op i den offentlige debat.

„For det første kan man ikke *gå ud fra*,

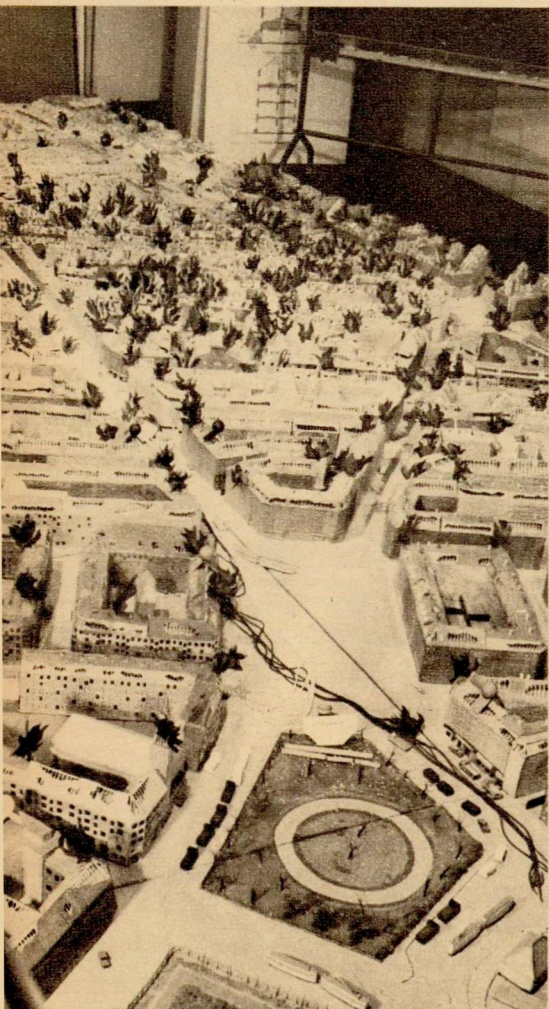
Brint- og atombomber af stedse kraftigere typer afprøves af stormagterne, interkontinentale raketter er en kendsgerning, den første kunstige måne er sendt til vejrs – alt vidner om de uhyggelige kræfter, en ny krig ville slippe løs. Kan et civilforsvar stille noget op, hvis en sådan ulykke rammer Danmark?

at en krig – hvis den skulle komme – vil medføre brintbombeangreb på dansk område,” siger Civilforsvarsstyrelsens administrationschef, E. Schultz. „Man kan tænke sig så mange andre muligheder, og civilforsvaret må være forberedt på dem alle. Men *selv* hvis Danmark kom ud for et brintbombeangreb, ville et hjælpearbejde ingenlunde være håbløst.

I selve eksplosionscentret vil der intet være at gøre, det er der ikke for noget civilforsvar – ikke for nogen menneskelig magt. Dette totalødelæggelses-område, som man må afskrive, hvor kynisk det end kan lyde, vil naturligvis være større ved en brintbombeeksplosion end ved anvendelse af andre bomber, men samtidig vil det areal, hvor der er behov for og mulighed for et hjælpearbejde, være vokset i samme forhold. Dets udstrækning fremgår f. eks. af, at en brintbombeeksplosion over København ville være i stand til at antænde brande i Roskilde. Det vil altså sige, at der er et meget stort område, hvor civilforsvaret kan redde mennesker, som ellers ville gå til grunde, og slukke brande, som ellers kunne blive katastrofale.“

Foruden at hjælpe, når en skade er sket, har civilforsvaret imidlertid også til opgave at organisere forebyggende foranstaltninger: *varsling*, så folk kan nå at søge dækning, indretning af *beskyttelsesrum* og *evakuering* af befolkningen i truede områder. Om der bliver tid til at evakuere, kan man ikke vide – for den sags skyld heller ikke, om det bliver muligt at give rettidig sirenevarsling. Disse problemer er meget vanskelige for et dansk civilforsvar, fordi Danmark geografisk ligger, som det gør.

„– Varslingstjenesten er i øjeblikket udbygget så godt, som det er muligt,” siger administrationschef Schultz, „men alligevel kan vi måske kun regne med et par minutters varslingstid i tilfælde af et angreb med fly. Sættes angrebet ind med raketter, bliver det endnu vanskeligere –

Civilforsvaret har til demonstrationsbrug bygget en model af København, som en enkelt bombe – endda ikke af de allerkraftigste – kunne få byen til at se ud. Her er en detalje af modellen, Vesterbro set fra Enghave plads ind mod centrum. Selv her – 2-3 km fra eksplosionsstedet, er ødelæggelserne store og brandene talrige. Men der ville dog stadig være arbejdsmuligheder for et civilforsvar.

måske umuligt – at få gennemført en varsling i tide.

En evakuering forudsætter selvfølgelig meget længere frist og kan derfor ikke iværksættes, når der er varslet fare for et aktuelt luftangreb. For hovedstadens vedkommende ville en evakuering vel omfatte en 600.000 personer, og den skulle i det store og hele kunne gennemføres på ca. 12 timer. Der er i det mindste en mulighed for, at vi får disse timers frist, og denne chance må civilforsvaret være parat til at udnytte. Der foreligger da også nu evakueringsplaner for alle landets byer.

„Hertil kommer altså beskyttelsen mod radioaktivt nedfald. Den kræver først og fremmest et specielt varslingsystem. Der må oprettes måleposter over hele landet, så vi til stadighed kan følge intensiteten i radioaktiviteten og eventuelt slå alarm til truede områder, og ligeledes må der organiseres en lokal måletjeneste, så man kan se, hvornår den lokale fare er forbi. Måske skal vi indrette os med helikoptere, der flyver hen over mistænkte områder med måleinstrumenter om bord.

Vi må også tage problemet om en rensningstjeneste op, men foreløbig ved vi for lidt om, hvordan man skal gennemføre en rensning af personer og genstande, der er blevet befængt med radioaktive partikler. Det er klart, at man blandt meget andet også må tænke på, hvilke følger, radioaktivt nedfald vil have for afgrøderne på marken. Kan en enkelt brintbombeeksplosion gøre alle Jyllands roer radioaktive? Vil radioaktiviteten eventuelt gå videre over i kødet på de dyr, som spiser roerne? Det er blot en antydning af nogle af problemerne.

For at det ikke skal tage sig håbløst ud, vil jeg dog understrege, at den direkte fare ved det radioaktive nedfald svinder bort i sådan noget som 36–48 timer, og at faste bygninger yder en væsentlig beskyttelse mod strålingen.

Amerikanske forsøg har vist, at blot man var inden døre i et træhus af ikke særlig god kvalitet, var strålingsfaren nedsat til det halve, opholdt man sig i en kælder, var den nedsat til en tiendedel, og befandt man sig i et beskyttelsesrum med en meter jord over, betød det radioaktive nedfald faktisk ikke mere nogen trusel. Noget af det vigtigste bliver derfor at få anlagt små dækningsgrave, der er beskyttet af et sådant jordlag, og hvor en familie kan tilbringe de farlige 36–48 timer. De offentlige beskyttelsesrum, der er anlagt som kuppelformede bunkers, er iøvrigt beskyttet af et sådant metertykt jordlag.

Hvor stort et apparat, civilforsvaret skulle råde over for at kunne kaldes fuldt udbygget, lader sig ikke sige præcist. Planerne revideres jo stadig. Men en udfyldning af rammerne ville i alt fald kræve 4 gange så mange frivillige, som man råder over i øjeblikket. Tallet ligger for tiden på ca. 100.000, hvoraf godt halvdelen i sogneværnene, som skal tage det første

stød i landkommunerne. Hertil kommer naturligvis det værnepligtige *Civilforsvarskorps* med en mandskabsstyrke på en halv snes tusinde mand og det beredskab, man har i fredstid – brandkorps, redningskorps, politi etc.

Hvad materiel angår, er man lige så langt fra at have nået det beredskab, som civilforsvarets sagkyndige finder nødvendigt.

For bevillingsmyndighederne er spørgsmålet naturligvis kompliceret. De må tage hensyn til skatteydernes tarv og afveje mange krav mod hinanden. Desuden er det egentlige civilforsvar jo kun en del af de civile beredskabsforanstaltninger, man er i gang med at forberede. Et regeringsudvalg med statsministeren i spidsen er nedsat for at overveje spørgsmål som oplægning af beredskabslagre, sikring af regerings- og lovgivningsmagts funktioner i en krigssituation, informations-tjenesten under sådanne omstændigheder, transportberedskabet, spørgsmålet om arbejdskraft og mange andre problemer.

At Civilforsvarsstyrelsen synes, denne institutions krav har fået for lidt vægt ved bevillingsmyndighedernes overvejelser, er dog ingen hemmelighed.

„Vi er upopulære, det ved jeg godt,“ siger administrationschef Schultz. „Det

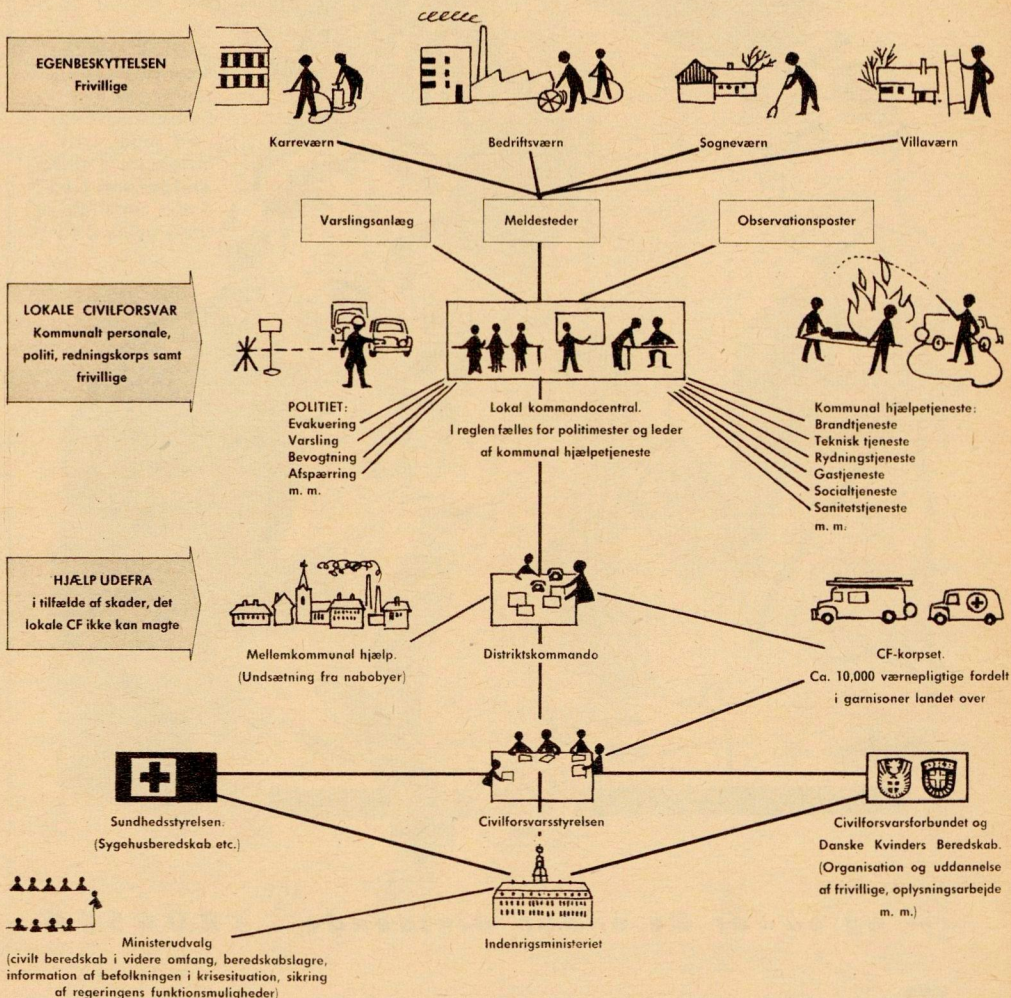
er civilforsvaret vist iøvrigt i alle lande. Selv i USA, hvor man har ført en meget omfattende propaganda med tegneserier og andre populære virkemidler, interesserer folk sig ikke rigtig for civilforsvaret. Man skyder det fra sig som noget ubehageligt, uproduktivt, anstrengende og kostbart.

Når det, trods en imponerende indsats i mange kommuner og politikredse, kniber at holde gang i det frivillige arbejde adskillige steder herhjemme, hænger det dog nok også sammen med, at bevillingerne og dermed nyt materiel kommer for sparsomt frem. Der sker ikke nok, for den enkelte frivillige ser det ud, som om der smøles med tingene højere oppe, og så mister han interessen.

Vi fører imidlertid vort arbejde videre uden hensyn til, om vi er upopulære. Vi mærkede tydeligt under krisen omkring Ungarn og Suez, hvor interesserede alle er i, at tingene er i orden, når folk har fornemmelsen af, at krigstruslen rykker nærmere.“

„Vi håber naturligvis,“ slutter civilforsvarets administrationschef, „at der aldrig bliver brug for det apparat, vi bygger op, men vi mener, at bekostningerne og besværet ved det er en forsikringspræmie, som er pengene værd, og som bør betales.“

SÅDAN FUNGERER CIVILFORSVARET

For det maskuline velvære!

Stafet er en førsteklasses

strømpe kvalitet, og i Brugsen har

De let ved at finde elegante STAFET

sokker – også efter Deres

mands smag.

Stafet

SUPER STAFET,
spun-perlon med
uldfoer, tå og
højhælsforstærker
med super tvist
nylon, m. 3 mdr.s
slidgaranti 8.65
Stafet, 80% uld og
20% nylon 8.45

— og så får De endda dividende i BRUGSEN

DET RUSTNE VÆRKT
kan blive pænt igen, h
De kommer olie på
blød klud og gnider
hermed. Lad tingene tør
godt og gnid så med f
sandpapir. Poler efter m
en blød klud.

PANDEKAGERNE bli
lækre, når man – som h
moderen på billedet
venstre – river en k
kartoffel ned i dejen. P
det næste gang, De s
lave pandekager.

LØSE RIS

- * skyl risengrynene i vand, gerne varmt
- * læg dem i en kasserolle
- * hæld dobbelt så meget vand på, som der er ris (til 4 pers.: 2 dl gryn af den lang-
agtige slags og 4 dl vand)
- * tilsæt salt og lidt margarine
- * kog risene under tætsluttende låg ved
svag varme i 18 min. uden at røre i dem
- * når risene er færdige, er al vandet suget
op, og grynen ligger tørre og fine.

Løskogte ris egner sig til kød- og grøn-
sagsretter, kogte høns, frikassé, fiskegrat-
in, stegt pølse og bacon m. m.

ÆRTER PÅ EN NY MÅDE

- * brun et finthakket løg i margarine
- * hæld vandet fra en dåse ærter i gryden
- * tilsæt tomatpuré (ikke ketchup) og salt
- * lad søvsen snurre et par minutter
- * læg ærterne i og varm dem
- * server denne ærtestuvning til kød, pølse
eller fisk.

EN GOD ÆRTESALAT

- * skyl 2 tomater i kogende vand, flå dem
og pres dem ud med en gaffel
- * bland dem med lidt finthakket løg
- * smag til med citronsaft, salt og peber
- * hæld denne sovs over en dåse ærter,
hvor vandet er hældt fra
- * salaten serveres kold til stegt fisk og
kød, særlig flæskekød.

NYE LYS AF GAMLE

- ✧ smelt gamle lysestumper i en gryde
- ✧ fastgør en ende snoet bomuldstråd til en strikkepind
- ✧ anbring pinden over et æggebæger, så snoren hænger midt ned i bægret
- ✧ hæld stearinen i bægret
- ✧ når alle bægre er fyldt og lysene stivnede, tages lysene op og dyppes et øjeblik i varmt vand
- ✧ de anbringes i en glasskål med vand mellem små blomsterhoveder, f. eks. af lyserøde begoniaer og er en nydelig og billig borddekoration i en blomsterfattig tid.

★

Bluse til selskabsbrug

EN BILLIG løsning på problemet vinterens selskabskjole er den lille elegante selskabsbluse. Til en sort nederdel kan bruges en silkebluse med dyb, rund halsudskæring. Blankt satin er højmoderne, i lyserødt eller lyseblåt med sorte prikker ser det storartet ud. Syr man en tilsvarende stola, virker det meget elegant, og er stoffet krølfrit, kan stolaen bindes om livet og virke som et flot bælte. Foruden silke-stoffer egner enkelte svære nylonstoffer sig til disse bluser. Orlon og dacron kan også anvendes.

★

sidde alene hjemme og vente på dig, til klokken bliver både 1 og 2?"

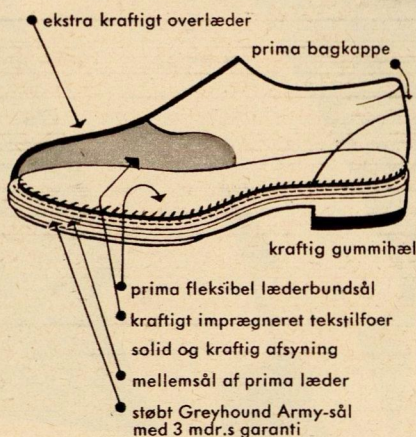
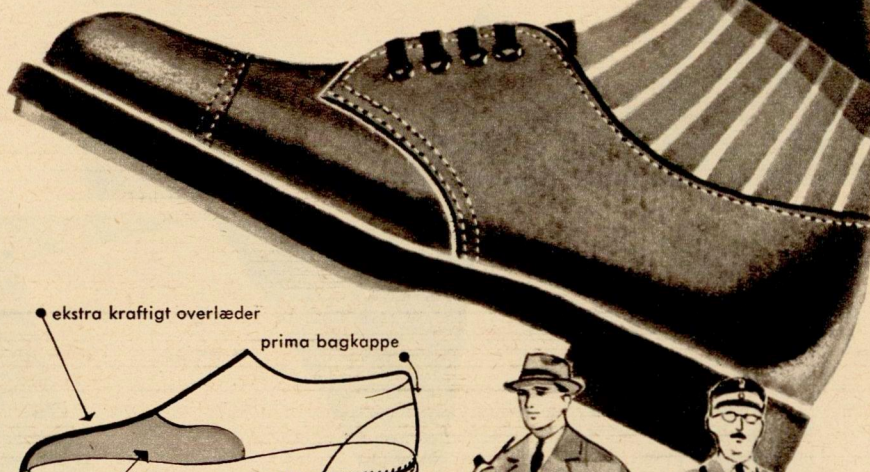

FRU GLAD: „Nej, skal du til generalforsamling. Det var da morsomt. Så vil jeg benytte lejligheden til at gå tidligt i seng med en god bog. Du behøver ikke vække mig, hvis det bliver sent.“

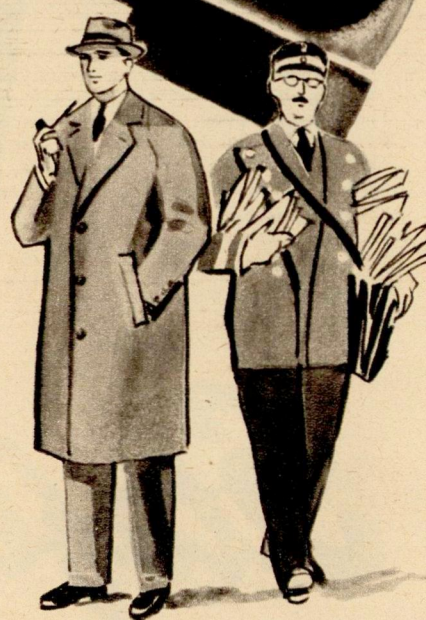
FOX - Slidmand

-en glædelig nyhed til alle, der står, eller går meget!

Fox-Slidmand er en ny herresko fra FDB med slidstyrke i hver eneste fiber: vi har anvendt kraftigt box-overlæder, ekstra modstandsdygtigt foer og stærke Army-såler. Fox-Slidmand er en randsyet og smidig sko.

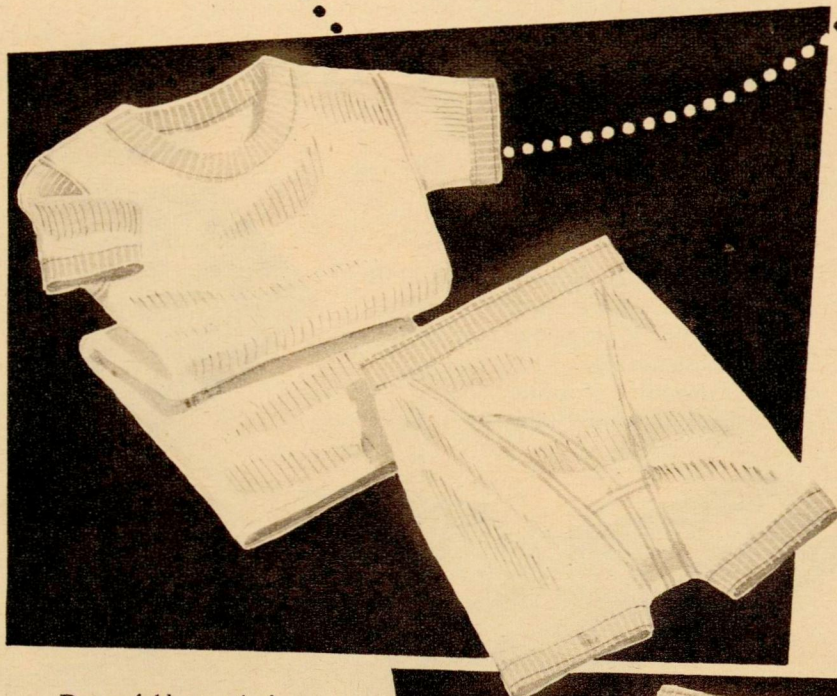

Fox-Slidmand – en rigtig kvalitetssko med slidstyrke for meget mere end prisen 58,50

– fås i Fox-magasinerne og i Magasin ANVA

For det maskuline velvære!

Der er fuld garanti på elastikken i alle STAFET benklæderne, således at den gratis erstattes, hvis den slides op før stoffet.

STAFET

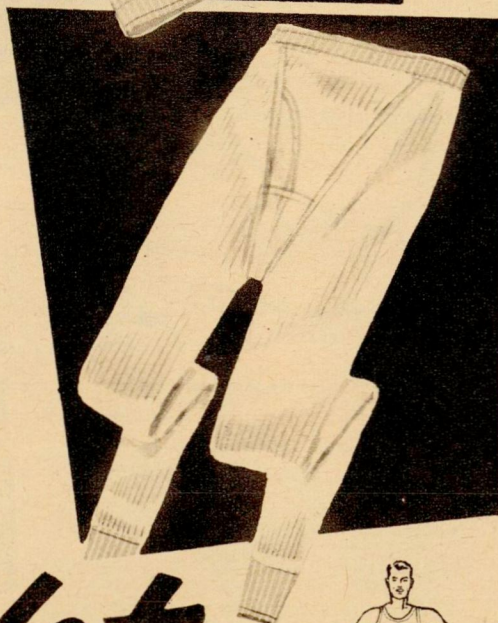
— det bløde og elastiske Rib-undertøj, der slutter perfekt til kroppen:

3-T34 1/4, trøje med kvartærmer **9.45**

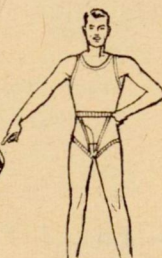
3-B33 1/4, korte benklæder med amerikansk gylp **8.45**

3 B-22 lange benklæder med amerikansk gylp **13.85**

(priserne er for str. 40)

Stafet

— og så får De endda dividende i BRUGSEN

EN TALEMASKINE

Af dette forsøg kan du lære, hvordan dit strubehoved sætter dig i stand til at danne lyde og at tale. Hvad du behøver er en trisse og en flad elastik, godt 3 mm bred.

Sno elastikken to gange rundt om trissen og anbring den, så den helt dækker for trissens ene hul (fig. 1). Det andet hul skal stadig være åbent.

Når du blæser gennem den åbne ende, vil trissen give en lyd ligesom et horn (fig. 2). Rund nu hænderne omkring den tildækkede ende af trissen. Ved at åbne og lukke hænderne, mens du blæser gennem den åbne ende, kan du få trissen til at sige „ma ma!“

Forklaringen er, at gummibåndet vibrerer og frembringer en lyd, på samme måde som stemmebåndene i strubehovedet vibrerer, når der kommer luft igennem. Når du åbner og lukker hænderne, frembringer trissen lyden „ma ma“, akkurat ligesom du frembringer „ma ma“ lyden ved at åbne og lukke munden, når du taler.

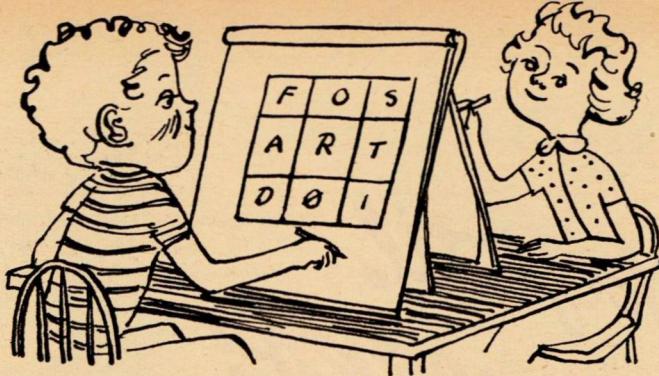
★

Pusle-rebus

I hver vandret række skal du indsætte 3 bogstaver, så du får 4 ord af følgende betydning: 1) fartøj, 2) fugl, 3) tabe, 4) sukker.

Er opgaven rigtigt løst, kan du i den lodrette kolonne med pilen læse et andet ord for vindpust.

1	IS			
2			IS	
3		IS		
4				IS

Kryds og tværs på en ny måde

Hver deltager har en blyant og et ark papir, hvorpå han tegner 9 felter som vist på tegningen. En lægger for og nævner et eller andet bogstav i alfabetet, og hver deltager skal så anbringe dette bogstav i et af felterne. Så fortsætter den næste med at nævne et andet bogstav (eller det samme, hvis han vil), og atter anbringer deltagerne bogstavet, hvor de har lyst. Således bliver man ved, til alle 9 felter er fyldt ud.

Det gælder om at få dannet de fleste

ord. Ordene kan læses både vandret, lodret og på tværs. På tegningen her har man nået til 6 ord og derfor fået 6 points. Det højeste antal points, man kan opnå, er 8, men det er meget, meget svært.

Dersom man vil, kan man også lave flere felter, f. eks. 5 på hver led. I så fald bør man give points, efter hvor lange ordene er. F. eks. sådan, at ord på 2 bogstaver giver 2 points, 3 bogstaver giver 3 points, 4 giver 4, og ord på 5 bogstaver giver 5 points.

DE MYSTISKE KVADRATER

Her er en sjov tændstikgåde, som du kan imponere dine kammerater og de voksne med. Læg 18 tændstikker som vist på tegningen nedenfor. Nu består opgaven i at flytte 5 tændstikker, så der bare bliver elleve tilbage!

Det lyder mystisk, men på tegningen ser du, hvordan det skal gøres.

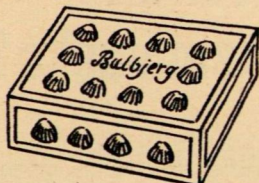
★

En god ide

Hvis man har været ved stranden og har samlet muslingeskaller, ved man som regel aldrig, hvor man skal gøre af dem, når man kommer hjem. Men de kan godt bruges.

Har man en tom cigaræske, kan man klistre muslingeskallerne på den. Midt på æsken lader man en lille plads være fri, hvor man med maling eller farveblyant skriver navnet på det sted, man har fundet skallerne. Man kan eventuelt også male et motiv fra stedet. Inden i æsken klistrer man glanspapir, og når æsken er helt færdig, kan man bruge den til smykke- eller syskrin.

Tove Ubbesen, Victor Bendixgade 8, Kbh.

Tænke, tænke

TELEFONNUMRE

Vores telefonnummer, sagde Tom, er det dobbelte af Niels' og halvdelen af Harry's. De tre numre tilsammen giver 14756. Kan du regne numrene ud?

HVEM FORESTILLER BILLEDET?

„Faderen til denne person“, sagde manden, idet han pegede på et fotografi, „er min faders søn, og dog har jeg ingen brødre og ingen sønner“. Hvordan var manden i familie med personen på fotografiet?

LØSNINGER:

Telefonnumre: Tom 4216, Niels 2108, Harry 8432.

Familieskabet: Han var far til personen på fotografiet, som forestillede hans datter.

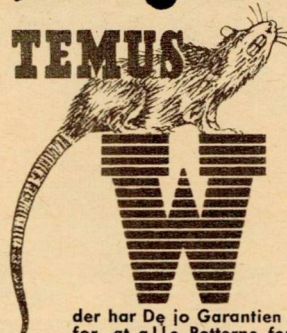
Tændstikgåden:

ELLEVE

Pusle-rebus:

1	IS	B	Å	D
2	I	R	IS	K
3	M	IS	T	E
4	M	E	L	IS

Brug dog TEMUS

der har De jo Garantien
for, at alle Rotterne forsvinder

Temus W Rottegift

Godkendt af Indenrigsministeriet som Rotte-
udryddelsesmiddel.

Temus W Musegift

er af Statens Skadedyrslaboratorium anerkendt til Bekæmpelse af Mus.

Lysbro SKOVLE

BEDST KENDT

KENDT SOM DE BEDSTE

LYSBRO FABRIKER · SILKEBORG

- slap af efter fyraften...

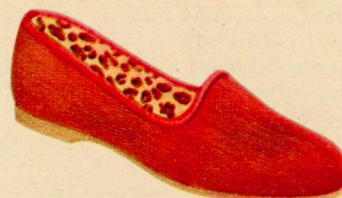
- og skift til
hjemmesko!

Dess. 256-770, rød, str. 34-42 kr. 10.-.
Duvetine damesko med gult foer og
svampegummisål.

Dess. 205-770, rød, str. 34-42 kr. 11.85.
Let og bekvem duvetine hjemmesko
med pyntesnørelidser og birkosål.

Dess. 257, rød, str. 28-31 kr. 8.70.
32-35 kr. 9.30. 36-42 kr. 10.-.
Pige- og damehjemmesko, rødt fløj
med Greyhound sål.

Dess. 260 u, str. 20-27 kr. 9.35.
Børne vingesko, rødt fløj med
Greyhound sål.

Dess. 225-770, str. 20-27 kr. 8.50.
Rød duvetine vingesko med skumsål.

Dess. 256-706, str. 28-31 kr. 8.70. 32-34
kr. 9.30. 35-38 kr. 10.-. 39-47 kr. 11.40.
Brun duvetine hjemmesko til børn,
damer og herrer.

Dess. 249-106, str. 31-35 kr. 9.15. 36-42
kr. 10.60. 43-47 kr. 11.60.
Varm og praktisk kameluldssko med
skumsål.

Dess. 10-706, str. 40-47 kr. 10.65.
Brun duvetine herretøffel med super
softsål.

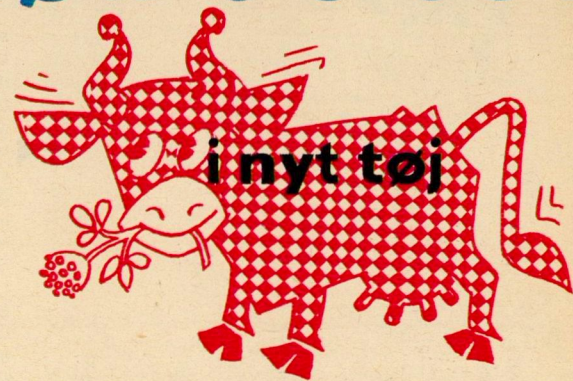
Det
rigtige udvalg
i bekvemme
kvalitets-
hjemmesko!

FÅS I BRUGSEN, FOX-MAGASINERNE OG MAGASIN ANVA

MÆLK, SMØR OG OST

Indenfor de danske eksporterherv, ikke mindst landbruget, drøfter man for tiden ivrigt, hvordan man skal erobre nye markeder, og hvordan man skal fastholde og udvide de bestående. Artiklen her fortæller om nogle af de felter, hvor dansk mejeribrug sætter ind.

fløden i få store stålbeholdere, æltes derpå til smør i to mægtige stålkærner og pakkes i seks forskellige pakkestørrelser på een sindrig pakkemaskine. 19 mejerier sparer dermed 19 kærner og 19 pakkemaskiner. Kan smørkvaliteten nu blive lige så god, når råvaren samles på denne måde, som hvis hvert mejeri havde hånd i hank med den mælk, det fik leveret? Ja, ved den sidste kvalitetsbedømmelse blev kærnecentralen nr. 2 af et meget stort antal mejerier.

Medens pakkesmørret er i stadig fremgang på hjemmemarkedet, har det næsten ikke været muligt at få englænderne til at købe pakkesmør. Man er nu nået til, at 10–12 pct. af den samlede eksport til England sælges som pakkesmør.

Det er ikke de engelske husmødre, der ikke vil have pakkesmør, men i England er det tilladt at blande mere vand i smørret end herhjemme, og importørerne ælter derfor vort gode smør op med mere vand og – hvad værre er – med andet smør. Dette blandingsprodukt har naturligvis tabt både i kvalitet og smag, så det er et under, at dansk smør betyder kvalitets-smør derovre. Derfor arbejdes der imidlertid også ihærdigt på at få pakkesmørret

PÅ TAPPECENTRALEN i Tyrstrup i Sønderjylland og kærnecentralen i Vendsyssel har man de sidste år nærmest stået på hovedet for at kunne frembringe de fineste mejeriprodukter til vort største eksportmarked England og til de amerikanske garnisoner i Tyskland.

Det er godt det samme, for det er først og fremmest på kvaliteten, vi skal konkurrere.

Samtidig gælder det naturligvis om at opfylde kundens krav og ramme hans smag. Amerikanerne vil f. eks. have al mælk og fløde homogeniseret. Det vil sige, at mælkens fedtstof som findes fordelt i småbitte fedtkugler, slås i stykker, så fedtkuglerne bliver så små, at de ikke stiger tilvejs. Fløden holder sig kort sagt fordelt i mælken. Der er altså ikke nogen mulighed for at hælde kaffefløden af mælkeflasken uanset hvor længe, man lader den stå. Både på selve tappecentralen og i Tyskland overvåger amerikanske sagkyndige kvaliteten af de danske leverancer, men hidtil har der ikke været klager, skønt der siden 1945 er eksporteret for 350–400 millioner kr. danske mejeriprodukter til de amerikanske styrker i Tyskland og andre europæiske lande.

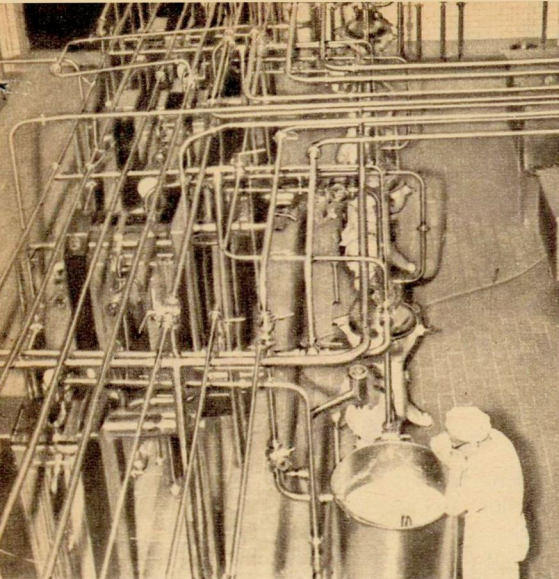
Undertiden har varerne fra Tyrstrup skullet forsendes så langt som til amerikanske forlægninger i Italien, og flaskeproblemet har derfor været betydeligt. En glasflaske holdt gennemsnitligt til 35 ture frem og tilbage. Alligevel gik ca. 4 millioner flasker i skår, inden man kom ind på at bruge papkartoner. Derved har man halveret vægten, og man har ingen returemballage. Mælken til tappecentralen

leveres fra 10 syd- og midtjyske mejerier i køletanke, der holder en temperatur på 6 grader uanset vejret. Skal det være, kan centralen levere 120–140,000 papflasker med indhold pr. døgn, d.v.s. næsten en hvert halve sekund. Om der er brug for hele denne kapacitet, afhænger af konkurrencen. Ikke mindst hollænderne er hårde at bide skeer med i kampen om dette dollarmarked.

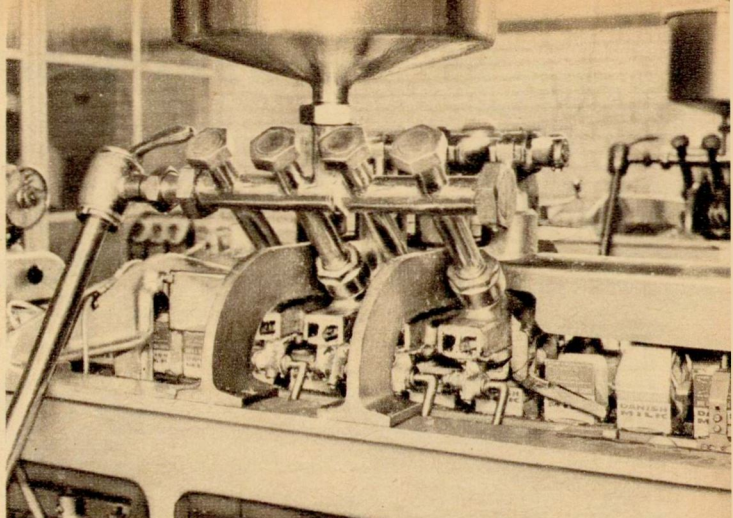
Pakke- og kærnecentralen Vendsyssel er knap to år gammel, og dog afslutter den nu et storstilet forsøg med fremstilling af pakkesmør. Nitten mejerier sender deres fløde til kærnecentralen. Her syrnes

I tankbiler som disse, der rummer 10,000 liter, transporteres den friske mælk til tappecentralen i Tyrstrup, hvor den behandles og sendes videre til de amerikanske garnisoner i Tyskland.

Pakkecentralen i Tyrstrup har kostet et par millioner kr., og de fleste af pengene (som iøvrigt allerede er afskrevet) er gået til maskiner. Pasteuriseringsanlægget, hvoraf et udsnit ses t.v., er indrettet således, at hele maskineriet automatisk standses, hvis temperaturen falder, og først går i gang igen, når den rigtige temperatur er nået. — En 7 meter lang pakkemaskine, hvoraf billedet t.h. viser en lille detalje, modtager kartonerne som flade papstykker, samler dem, paraffinerer dem, fylder flaskerne i 4 tempi (fordi det ville skumme for meget, hvis de blev fyldt på en gang) og afleverer dem lukket og plomberet. — Billedet herunder viser de to mægtige stålkerne, som er installeret på kærnecentralen Vendsyssel, hvor man nu afslutter et størstilet forsøg med produktion af pakkesmør.

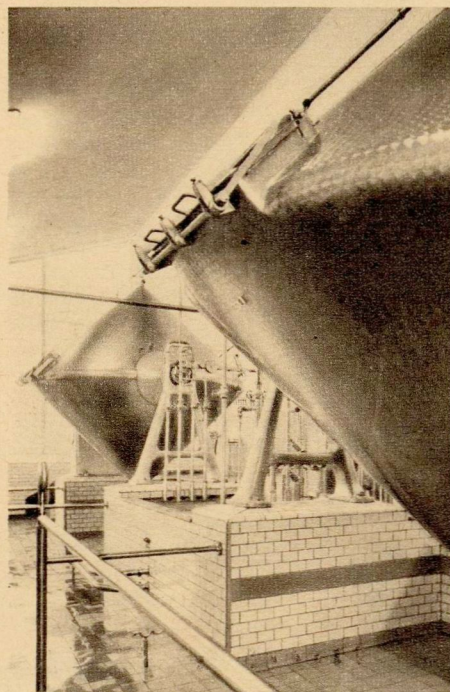
ind, så englænderne lærer, hvilken kvalitet, dansk smør i virkeligheden har.

Selv om pakkesmørret snart har slået drittelsmørret ud herhjemme, er det ingen hemmelighed, at indtil for kort tid siden foretrak smørkendere det gode drittelsmør for pakkesmørret. Det holdt sig længere, og aromaen var finere.

Nu har man fundet ud af hvorfor. Det var nu afdøde professor Sønche Knudsen, der gav recepten: Lige fra kærnen i pakken. Hvis smørret får lov at stå nogen tid efter kærningen, går det ud over kvalitet og aroma. I smørret er der vand, som ved kærningen fordeles i ganske bittesmå dråber, så små, at visse bakterier, der lever af vandet og saltene i det, dør af sult, fordi der ikke er næring nok til dem. Begynder man at arbejde med smørret, f. eks. at pakke det, efter at det har stået nogen tid, samler de små dråber sig til større, og nu er der mad nok for bakterierne, så de trives og ødelægger aroma og kvalitet.

Fra Svejts har vi nu fået pakkemaskiner, der ælter smørret bogstavelig talt helt ned i pakken, så hvis processen går som den skal, vil pakkesmørret holde sig endnu bedre end drittelsmørret. Om kort tid vil de fleste større mejerier have disse maskiner, og smørret i den lys- og lufttætte aluminiumsfolie vil rimeligvis efterhånden slå drittelsmørret helt ud.

Det danske smørs kvalitetsmærke er lurerne, og de mejerier, der må sælge deres smør med betegnelsen lurmærket smør, er underkastet streng kontrol. Der findes en hel del ikke-lurmærket smør på hjemmemarkedet — størstedelen sælges iøvrigt i København. Det kan være af udmærket kvalitet, men mejerierne er altså ikke underkastet samme kontrol som dem, der

Herhjemme får vi ikke det store udvalg af mælkedrikke, som ses på billedet nedenfor. Chokolademælken f. eks. skulle ellers nok få succes. Den er fyldig som tyktflydende chokoladefløde. Det er ikke kærnemælk, der er i kartonen med den sure mælk, men homogeniseret, syrnede, skummet mælk tilsat fløde. — Når vi herhjemme ikke får mælken i papemballage, skyldes det, at den vil fordirke mælken med ca. 6 øre pr. liter. I stedet søger man at finde frem til et lettere flaskemateriale og en anden flaskeform.

fremstiller det lurmærkede smør. Prisen på ikke-lurmærket smør er ikke lavere end på det lurmærkede.

De danske oste, som også er med i kampen om verdensmarkedet, har jo nu fået nye navne. De måtte ikke længere hedde hollandsk ost, goudaost, dansk svejtserost o.s.v. Disse navne forbeholdes de lande, som oprindeligt fremstillede osten, og man valgte da at give de fleste af de danske oste rent danske navne. Kun to af de mest eksporterede fik internationale betegnelser, idet den danske roquefort kom til at hedde Danablu og gorgonzolaen Mycella. Af de andre sorter er Brødost blevet til Elbo, Gouda (æltet) har fået navneforandring til Maribo, Gouda (opstukket) til Fynbo, Steppeost skal nu kaldes Danbo, Taffelost hedder Tybo, Ejdammerost er blevet til Molbo, Dansk Svejtserost til Samsø, Tilsiter til Havarti og Port Salut til Esrom.

Det er en fin turistede at knytte de forskellige ostetyper til de danske kvindernationaldragter. I ostepropagandaen virker de farverige dukker i nationaldragterne morsomt og originalt, og de baner ikke alene vejen for et større osteforbrug, men også for et vældigt salg af disse dukker til både turister og danskere.

Måske de også kan få lært os de nye ostnavne. I ostebutikken siger man stadig: Jeg vil gerne have et stykke svejtsisk eller et stykke hollandsk ost i stedet for Samsø og Maribo — ja, ostehandlerne er ikke stort bedre ...

Også andre grene af dansk landbrug end netop mejeribrug arbejder naturligvis med eksportproblemerne. Hvordan de skal gribes an, kan man diskutere. Givet er det blot, at vi alle må være interesseret i det bedst mulige resultat af dette arbejde. Thi deraf afhænger for en stor del det danske samfunds velstand.

Det er midt på dagen; på et hjørne af altanen sidder en lille måge, ikke med mågeblå, men sortspættede vinger.

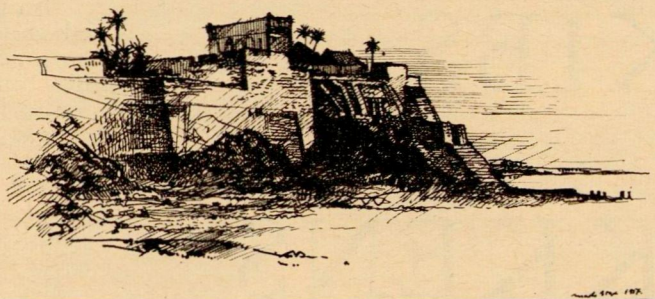
Når man har vænnet sig til at bo på landet, og man så igen bor nogle uger i en havneby, kan man ikke lade være med at undre sig over den stadi-ge forandring, der sker i vore byer.

Hvad der forbløffede mig denne gang, var det enorme antal måger, der søger til byen. Jeg boede i en lejlighed ved havnen, med udsigt over vandet, og rundt på det store hus' rygge sad der lange rækker af måger, og vandet var tæt besat af mågeflokke. Det kunne se ud som sneklædte isflager, der bredte sig fra land midt ud i vandet. Hvad lever de af? Der kan ikke være mange fisk i havnen, og den smule brød, der smides til dem, kan kun være et tilskud til kosten. Men det er en indtægt, de regner med. Når man går ud på altanen med brødstumperne, letter der straks fra tagryggen en lille flok. Så snart man har lukket døren, slår de ned og hugger brødet i sig, selv om man står lige bag glasdøren og betragter dem. Der er ikke nogen anden fugl, der har så varieret samtaleprog som mågen. Mågen er den mest folkedemokratiske af alle fugle. Om der findes overmåger, som de andre ser op til, ved jeg ikke, men det er jo kendt nok, at de holder af massemøder, fællesskrål og gerne lader sig ophidse i fællesskab. Ja, en enkelt måge i en koloni

En sømand vender hjem

af Kelvin Lindemann

Tegning af Mads Stage

kan ikke begynde at klø sig under vingen, uden at denne bevægelse gentages af de nærmeste og tilsidst uimodståeligt har bredt sig til hele flokken. Hvor meget måger sætter pris på fællesskabets forløsende rytme, ses alene af, at det intimeste samvær for dem også er en social handling, som må foretages samtidig af store flokke.

Men jeg udtrykker gerne min beundring for mågen. Der er ligesom et genskær af det kolde nord over mågernes hvidblå fjederham. Man kan se, at den hører hjemme på koldt, mørkegrønt nordisk vand.

Man kunne ikke forestille sig en

måge, der flyver over en koralø med palmer.

Og alligevel oplevede jeg engang noget mærkeligt på Afrikas guldskov. Jeg stod på „Christiansborg“ og betragtede væverfuglene, som fløj ud og ind af deres mange hundrede kunstfærdige hængende reder, som de havde syet fast som hængende papirlygter på grenene af et gammelt casuarina træ. Nogle fugleskygger strøg hen over de hvide mure med de gamle danske indskrifter, og da jeg hævede blikket så jeg – ja, jeg syntes, det var måger, lige til dem, der flyver bag storebæltfærgerne.

Jeg spurgte engang en ornitolog, hvad det var for en fugl, som jeg kunne tage fejl af og tro, var en dansk måge.

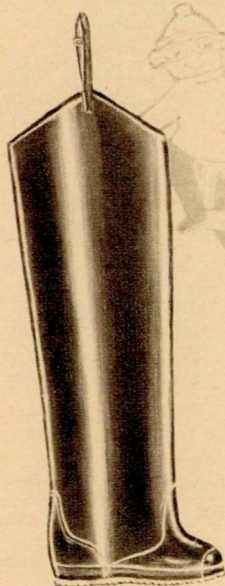
Det var måger, sagde han – og han tilføjede: sildemåger fra Anholt eller Christiansø.

Den almindeligste danske måge er sølvmågen, men den ligner til forveksling sildemågen, der er trækfugl.

Familieskabet mellem sølv- og sildemågen er højest mærkeligt. Sølvmågen er udbredt over et meget stort land-område, fra Canada til det sydlige Asien. Men sølvmågen i Canada er ikke helt den samme som sølvmågen nogle hundrede kilometer østpå, skønt de indbyrdes kan parre sig. Gradvis forandrer sølvmågen sig gennem en række mellemformer, indtil den er blevet til sildemåge – og når den er nået hele cirklen rundt – når sildemågen står overfor sølvmågen i den anden ende – så kan de ikke parre sig sammen.

I det sene forår vender sildemågen hjem fra sin lange rejse. Der er noget kosmopolitisk over den, når den blander sig med de vinterforpjuksede hjemmeføddinge. Den står på altankassen med de spirende tulipaner, tæt og fast, med kraftigt gule ben og med sort-hvide, ikke porcelænsblå vinger. De ravgule, nipsenålsskindende øjne ser kunstige ud. De rummer ligesom et genskær af det sherrygule vand, som pulser ud i Atlanten fra Afrikas floder. Den flyvende sømand er vendt hjem.

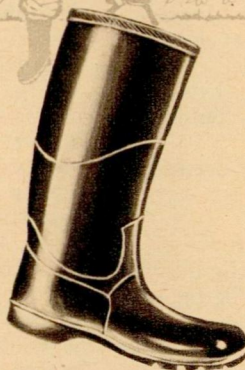
Altid tørre fødder...

Dess. 814 sort

39-46 kr. 27,50

Scooter- og knallertstøvle, kan trækkes udenpå fodtøjet.

Dess. 50-18 sort 40-48 kr. 28,15,

55-115 sort, 55-165 brun 28-31 kr. 18,50, 32-35 kr. 19,90, 36-39 kr. 22,25.

Den ideelle herre og drenge-støvle med formstøbt sål.

88-115 sort, 88-165 brun 24-27

kr. 10,70, 28-31 kr. 13,00, 32-35 kr. 15,00.

Børnestøvle med refleks på skaf-tet.

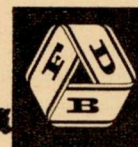

Dess. 182-11 sort, 182-61 brun,

34-35 kr. 20,00, 36-42 kr. 22,75.

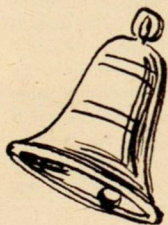
Damestøvle i moderne facon med uldfoer.

i BRUGSENS gummistøvler...

SKIBS KLOKKENS SANG

FORTÆLLING AF JOHN COLLEY

ONKEL ROBERT boede i et lille, hyggeligt hus i den idylliske landsby Custings, hvis omegn var vidunderlig. Jeg var femten år, da jeg rejste til Custings for at bo hos ham.

En af mine største fornøjelser var at tage på fisketur til en stor sø, som var beliggende nogle kilometer borte; med mine fiskegrejer og min rygsæk fuld af mad tilbragte jeg mange dejlige dage der.

På denne specielle dag, jeg tænker på, havde vejret artet sig fint indtil klokken tre, da skyerne pludselig begyndte at trække sig truende sammen, og tunge regndråber bombarderede søens rolige overflade. Tordenen rullede over horisonten, og jeg havde ingen regnfrakke. Jeg løb et stykke rundt om søen og op til et ensomt beliggende hus, jeg havde set nogle dage tidligere.

Det lå ensomt nær søbredden, hvor der var lavet en lille landingsbro for den temmelig store båd, som lå fortøjet der. I løbet af få minutter havde jeg nået døren, og mens jeg lod hånden løbe gennem mit drivvåde hår, ledte jeg efter en klokke – men der var ingen. I det mindste ingen almindelig dørklokke. Til venstre hang en gammeldags, smukt pudset skibsklokke af messing, der bar navnet „SS Alfreton“. Jeg trak to gange i klokke-

rebet, og de smukke, klare toner lød højt over vindens tuden.

Døren blev næsten straks åbnet, og en midaldrende mand kom til syne. Han var iført blåt tøj, og hans blå øjne glimtede i et ansigt, der var indrammet af et meget sømandsmæssigt udseende skæg.

– Nå, overrasket af stormen, hva' kammerat! sagde han med høj, buldrende stemme.

– Ja, jo, stammede jeg. Jeg bor nede i Custings, så hvis jeg må få ly for regnen, så ...

– Naturligvis – kom inden for!

Han førte mig ind i en nydelig udstyret dagligstue, forsvandt et øjeblik og kom tilbage med et stort håndklæde.

– Værsgod, min dreng, tag nu og tør dit hår og tag din jakke af, så laver jeg en kop god, varm te til os.

Lidt efter, mens han ragede op i ilden, sagde han:

– Du er for resten meget velkommen; jeg får ikke så mange besøg her.

Mens jeg varmede mig ved den åbne kamin, kiggede jeg mig rundt i stuen, der havde en meget maritim atmosfære. Gamle billeder af skibe hang rundt om på væggene, en sekstant lå på bordet, og dét vindue, som vendte ud mod søen, var blevet ombygget, så det mindede om rat-

huset på en lille damper – i midten stod et kompas, et stort skibsrat var anbragt bag det, og til højre var en maskintelegraf. Yderligere var der en stor søkikkert på stativ.

Han smilede, da han så mit forbavsede udtryk: – Ja, hvad skal man sige – jeg har nu engang fået søen i blodet, og dage, hvor vejret er, som det er nu, kan jeg næsten forestille mig, at jeg atter står på et dæk!

Han lavede teen, og vi satte os på hver sin side af kaminen. – Hvad skal du i grunden være? spurgte manden.

Åh, jeg ved ikke rigtig, svarede jeg, måske ingeniør, eller måske går jeg til søs!

Han lod hånden falde ned på stolens armlæn for rigtig at give sine ord eftertryk:

– Gå til søs, min dreng! Det er det eneste rigtige, og det vil blive et liv for et mandfolk! Du vil komme til at synes om det.

Tusmørket begyndte at falde på, og den gamle tændte en petroleumslampe med en fidibus fra kaminilden.

– Hvad hedder du, min dreng?

– John Salter.

– Mit navn er William Dorey, sagde han langsomt. Jeg har tilbragt otteogtredive år på havet, og jeg har aldrig kendt en sømand, der opgav havet uden beklagelse. Hvilken tilværelse på land går i den grad i blodet på én!

Han pegede mod vinduet med dets arrangement af nautiske instrumenter: – Kan du forestille dig, at en gammel ingeniør, der trækker sig tilbage, omgiver sig med maskiner og den slags? Næh, min dreng – de er blevet lede og kede af damp og olie og stål. Dét er der ingen sjæl ved ... men skibe har sjæl!

Han hentede et stort fotografialbum, der var fuldt af skibsfotografier; han bladede det igennem og nævnte fartøjernes navne ... „Sydkorset“, „Pigen fra Chios“, „Cordelia“ ...

– Ja, nu er de alle enten sunket eller hugget op ... maskintelegrafen, du ser derovre, stammer fra „Pigen fra Chios“, mit bedste skib; på det tog jeg 15.000 græske flygtninge fra Smyrna i 1922 ... bare fire ture, så havde jeg sat dem alle i land i Mitylene.

I den stue den aften modnedes min beslutning om at gå til søs næsten ganske af sig selv. Og i min dagbog for den 26. september 1929, skrev jeg: „Jeg vil være sømand!“

Og beslutningen holdt jeg fast ved. Jeg lod mig mønstre som almindelig sømand for at spare tid, og da jeg var toogtyve, havde jeg min styrmandseksamen.

Fra den tid aflagde jeg altid, så snart jeg havde lejlighed dertil, besøg i Custings og gik over for at hilse på William Dorey. Han var altid rørende glad for at se mig, og det slog aldrig fejl, at han kom mig i møde på tærskelen. Han må have genkendt mig på afstand gennem sin store kikkert.

I årevis fulgte han min karriere, og for

hver ny eksamen og hvert nyt certifikat pløjede han „Nautical News“ igennem for at finde mine data, hvorefter han skrev og ønskede mig til lykke. Engang telegraferede jeg fra Hull og bad ham komme og se mit nye skib „Lady Clare“, en dejlig kystdamper.

Lodsen genkendte ham, da han kom ombord, og kaldte ham „kaptajn Dorey“. Han var lige ved at græde af lykke.

– Ja, det er snart længe siden, De sidst bordede et af mine skibe, lods, sagde han. Dette er mit første møde med søn, siden jeg lagde op i 1924 ... Hull til London med kaptajn Salter – det er minsandten en fin tur!

I London puttede jeg ham ind i en første classes kupé på Euston station og sagde farvel. Det var, som årenes byrde var strøget fra ham ...

Jeg fortsatte mine besøg hos ham, når jeg var i land, og jeg skrev stadig, når jeg var i fremmed havn. Så kom krigen, og svarene ophørte.

I 1944 blev jeg såret under et torpedoangreb og lå på sygehus, hvor dagene sneglede sig afsted. En dag modtog jeg et brev fra et sagførerfirma, der gerne ville i forbindelse med mig. I brevet blev det

fortalt mig, hvad der var sket med kaptajn Dorey. Han var død – og han var død på havet!

Da manglen på skibsofficerer efterhånden havde gjort sig gældende indenfor handelsflåden – dels på grund af sænkninger, dels på grund af de mange nybygninger – havde Dorey henvendt sig til alle mulige dampskibsselskaber. Alle vegne var han blidt men bestemt blevet afvist, indtil han så prøvede de små selskaber. Han havde farvet sit hår og gjort sit udseende mange år yngre – så endelig lykkedes det ham at få en styrmandspost.

I to år havde han gjort tjeneste på en snavset fragtbåd, indtil den blev bombet og sænket.

Hans testamente var det enklest mulige: hans hus, hans sejlbåd på søn og hans få penge gik til mig.

Så snart jeg var i stand dertil, og krigen var afsluttet, vendte jeg tilbage til huset.

Jeg låste døren op og gik indenfor. Alt var, som det havde været før ... rent og nydeligt. Jeg tændte op og satte tekedlen over ilden i det første hus, jeg nogensinde havde ejet.

Bagefter polerede jeg messingtøjet og satte et par af den gamle mands grammo-

fonplader med sømandssange på pladespilleren.

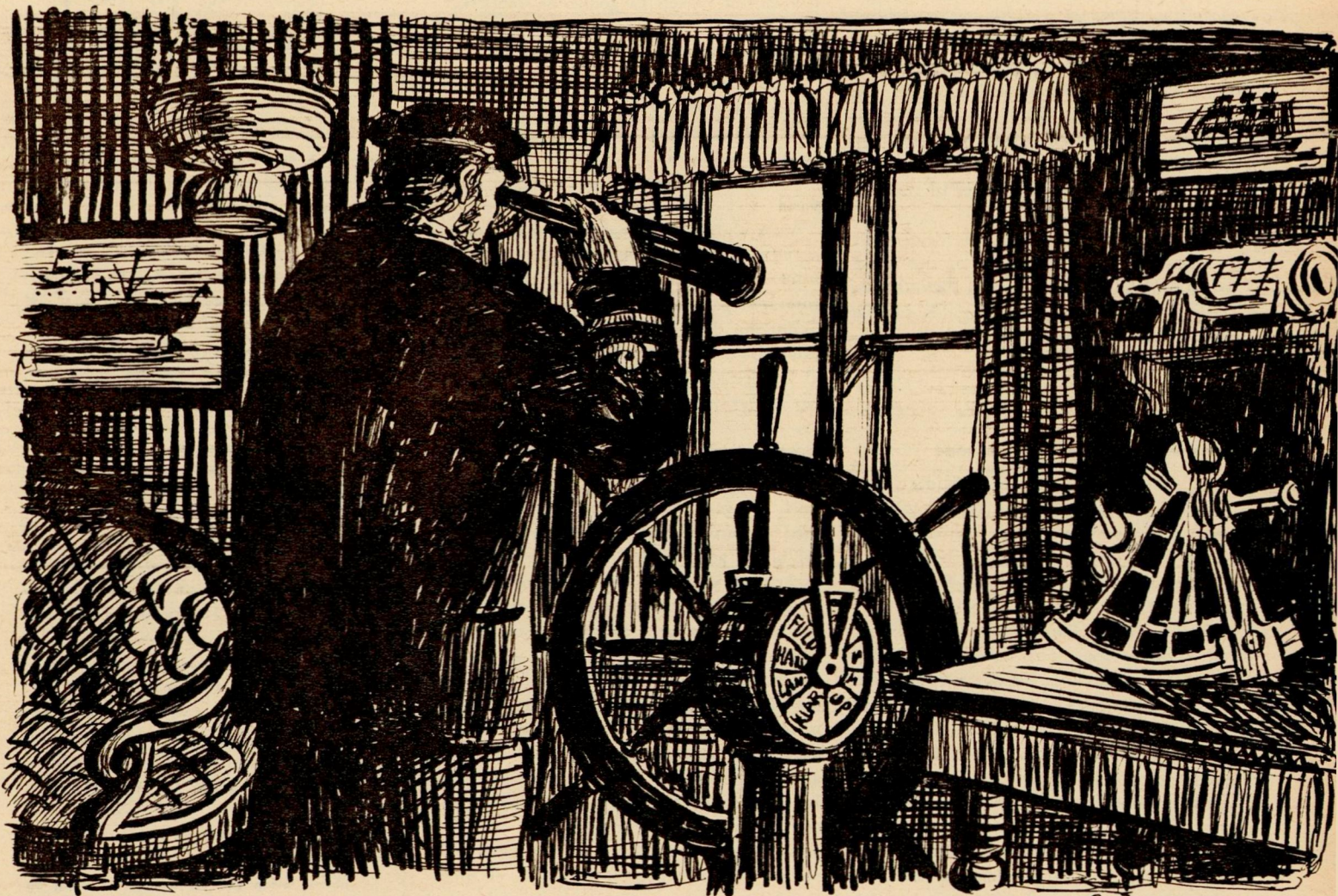
Ja, det er nu adskillige år siden. Nu er jeg slidt af krigens strabadser og duer ikke til så forfærdelig meget mere, men jeg lever lykkeligt og fredeligt i mit lille hus. Kaptajn Dorey's store søkikkert har jeg næsten altid mellem hænderne.

I går var det fint vejr med god sigtbarhed. Gennem kikkerten så jeg en dreng, der var i færd med at fiske på samme sted, hvor jeg plejede at fiske i gamle dage.

Nu i øjeblikket ser det ud, som om det snart vil begynde at regne ... drengen er der igen i dag.

Og så er det, ligesom jeg fra stuens fjerneste hjørne hører en sagte hvysken – en rar, buldrende latter og så igen en hvysken: Så, kaptajn Salter, nu er det Deres tur!

Gennem kikkerten kan jeg se de store regndråber splintre søens flade ... og drengen ... ja, han løber denne vej. Så slipper jeg kikkerten og opdager, at jeg er i færd med at støve mit fotografialbum af, mens mit hjerte dunker, og jeg venter ... på klangen af den gamle skibsklokke udenfor!

Genther

Et samarbejdes resultater

FOR GODT fire år siden indledte erhvervs-vaskerierne og forbrugerne et samarbejde af virkelig betydning. Det var ligefrem nøden, der kastede dem i hinandens arme. Husmødrene ønskede i stigende grad deres store vask sendt ud, men var ikke tilfredse med tøjets behandling. Mange vaskerier ville gerne gøre det bedre, men måtte på visse punkter have husmødrenes hjælp, f. eks. til den rette sortering af tøjet, korrekt udfyldelse af vaskesedlerne og den rette anvendelse af vaskeriernes forskellige vaskeformer.

Repræsentanter fra Husholdningsrådet og Forbrugerrådet mødtes med erhvervs- og andelsvaskeriernes folk i et samarbejdsudvalg, hvor det som sædvanlig viste sig, at når man får lejlighed til at tale sammen, kan mange vanskeligheder løses til gensidig glæde.

Det første resultat af samarbejdet var *Ankenævnet for vaskerisager*, og det sidste er oprettelsen af *Vaskeriernes Fællestilsyn*, hvis opgave i virkeligheden er den samme som f. eks. tekstilprøvenævnets: En kvalitetsmærkning.

85 vaskerier er kvalitetsmærkede

Vaskeriernes fællestilsyn holdt det første årsmøde den 28. oktober på Teknologisk Institut i København, hvor formanden aflagde beretning om det store arbejde, samarbejdsudvalget har haft i det forløbne år med at få ordningen ført ud i livet.

Ethvert vaskeri kan anmode fællestilsynet om at få f-mærket. For, inden det bevilges, må vaskeriet indvillige i et omfattende tilsyn med vaskemetoderne og behandlingen af kundernes tøj. Hvis vaskeriet opfylder tilsynsrådets krav, kan det efter et års forudgående og fortsat kontrol få ret til at anvende Fællestilsynets godkendelsesstempel „f’et“ i ringen, som ses under teksten her.

84 vaskerier har fået godkendelsesmærket, det er ca. 10 % af alle landets vaskerier, men de vasker ca. 50 % af alt tøj, der sendes til udevask.

Hvem er Fællestilsynet

I Fællestilsynets tilsynsråd sidder repræsentanter for Husholdningsråd og Forbrugerråd og vaskeriernes organisationer. Teknologisk Instituts vaskerikonsultation foretager bl. a. ved uanmeldte besøg tilsyn på de vaskerier, der er tilsluttet Fællestilsynet, og kontrollerer, at alle vaskemaskiner, vaskemidler og vaskemetoder overholder en række strenge krav. Først efter et års kontrol kan et vaskeri få godkendelsesmærket.

Hvad forlanger man af vaskeriet

Vaskemaskiner og vaskeudstyr skal være godkendte typer.

Alle vaskerecepter skal være gennemprøvede og godkendte.

Al vask og skylning skal foregå i blødt vand.

Vaskesliddet skal begrænses mest muligt og være under stadig kontrol (prøvestykker følger med i vasken, og slidprøvekontrol foretages på Teknologisk Institut).

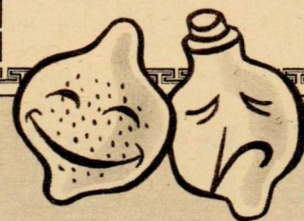
Endelig har alle F-mærkede vaskerier pligt til at rette sig efter *enhver afgørelse* af kundeklager, som træffes af *Ankenævnet for vaskerisager*.

F-mærket vil få vasken ud af hjemmene

Vaskeriernes folk har fingeren på tidens puls. De ved, at vi husmødre gerne vil af med vasken, hvis vi kan stole på, at vort tøj bliver godt behandlet. De ved, at teknikken og videnskab har gjort det muligt at gøre vaskerivasken mere skånsom end før, hvis de rigtige vaskemetoder og vaskemidler anvendes. Mange har gjort det længe, men som bekendt lægges der mere mærke til det dårlige end det gode, og mistillid sås lettere end tillid. Derfor er vaskeriorganisationerne gået i spidsen, i ønsket om at få oprettet et uvildigt kontrolorgan. Ingen forbruger behøver mere vaske sig gennem de mange vaskerier frem til det ene. Føler man sig usikker eller utilfreds, så vælg et kvalitetsmærket vaskeri – et med F-mærket. Det er forbrugernes tak for vaskeriernes initiativ.

NOGET OM

kunst og
natur

FDB's kolonial-hovedkontor vil ikke føre plastic-citroner, og de motiverer det med følgende oplysninger:

Vort centrallaboratorium har undersøgt plastic-citroner, og fundet, at de ernæringsmæssigt ingen betydning har p. g. af det meget lave indhold af ascorbinsyre (c-vitamin). Dertil kommer, at indholdet er meget begrænset holdbart, idet der hurtigt kommer skimmelkim i citronsaften.

Et nyt mærke er fornylig undersøgt, og det indeholder noget mere ascorbinsyre end de tidligere undersøgte, men dog langt mindre end i friske citroner. Derimod er der ingen bedring m. h. t. holdbarheden.

Også husholdningsrådet har foretaget analyser af plastic-citroner, og i Faglige Meddelelser nr. 2-3 1956 skrives bl. a., at der på etiketterne på plastic-citronerne angives, at de indeholder koncentreret citronsyre, men rådet har fundet, at indtil 90 % af det oprindelige c-vitamin var gået tabt under fremstillingen og opbevaringen. Det c-vitamin, der er tilbage, kommer derfor til at koste 5-10 gange så meget, som i de friske citroner.

Nok er det nemmere at presse saften af en plastic-citron end af den friske, men når lettelsen går ud over både smag og ernæringsværdi, må man hellere vende tilbage til naturen og citronpresseren.

Fiskeletter i det grønne

I de brugsforeninger, hvor man har fået frysediske, kan man blandt andre gode sager få dybfrosne, panerede torskefileter, som har fået det herlige navn **Fiskeletter**. Det er fine, saftige torskefileter, skåret til i nøjagtig ens firkanter, uden antydning af ben eller skind. De paneres med rasp, før de emballeres og fryses. De forhandles i pakker med 6 stk.

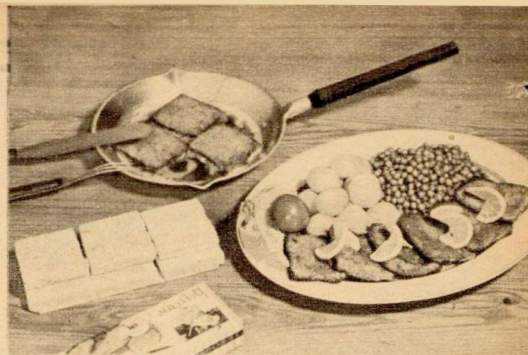
Jeg spør dem en stor fremtid, for det er et virkelig kvalitetsprodukt og meget nemme at have med at gøre.

Tilberedningen

Fiskeletterne må **ikke** optøes, før de steges. De steges lettest på en svær aluminiumspande, i brunet smør eller margarine. Dæmp varmen, når Fiskeletterne er kommet på panden, og steg dem 4-5 minutter på hver side. Drys dem med salt, når de er brunede. Hvis man ikke har en aluminiumspande, sættes enten en asbestplade under panden eller Fiskeletterne må vendes et par gange under stegningen, ellers bliver raspen let for mørk.

Lad os prøve noget andet

Man kan give samme sovse til Fiskeletter, som til anden stegt fisk – eller nøjes med **koldt smør**, som ikke smager nær så godt, når det bliver rørt. Blot man sørger for, at smørret har stået i stuetemperatur, er det nemt at have med at gøre ved bordet. **Kryddret smør** må jo røres, og blandet med hakket persille og en god, kraftig tomatpuré (Svendborg-dåsetomatpuré) eller sennep og engelsk sovs er det godt til stegt fisk. Så skal der naturligvis være kartofler, og tag også lidt grønsager. Fisk og grønsager er så godt sammen, og det er

slet ikke nødvendigt, at det er fine grønsager. På denne anretning er der dybfrosne, søde grønsager, som tiltrods for at de er store og billige, i kvaliteten er som fine grønsager. En ganske billig ting som **brunkål** (dog uden sukker) smager fremragende til stegt fisk, eller tynde gulerods- og persillerodsskiver, dampet mere i smør eller margarine.

Obs!!! Købes Fiskeletterne nogle timer før de skal steges, lægges de i køleskabet eller pakkes i aviser og anbringes koldt, så holder de på kulden. Hvis de er tøet for meget op, bliver paneringen ikke så sprød.

DYBFROSNE grønsager, frugt og kød har landhusmoderen benyttet sig af i mange år – og kan vel knap tænke sig at undvære fryseboksen mere.

Men tiltrods for, at Danmark har en stor eksport af dybfrossen fisk og fjerkræ, er *salget* af dybfrosne varer på hjemmemarkedet endnu meget beskedent. Det er ikke alene fordi forbrugerne endnu ikke rigtigt er kommet ind på at bruge frysevarer, men især fordi det er en kostbar historie at få alle *frysekædens* led i orden.

Produkterne skal være de *rigtige kvaliteter*, frysningen skal ske *umiddelbart* efter, at frugt eller grønsager er *plukket*, og fjerkræ, kød eller fisk er *slagtet*. Disse to ting har den allerstørste betydning for den frosne vares smag og konsistens. Desuden skal hygiejnen være tip-top, emballagen uigennemtrængelig for fugtighed og lugt, og under transporten af de dybfrosne varer fra fryselagrene til butikernes frysediske, må temperaturen holdes langt under frysepunktet. Endelig må der være et rimeligt antal butikker, hvori man kan få dybfrosne varer, så forbrugerne ikke kun møder dem i ny og næ på deres indkøbsture.

Brugsforeningerne har de bedste muligheder for at klare alle disse problemer. De har da også gennem FDB i disse år arbejdet på at få alle *frysekædens* led til at hænge sammen, så medlemmerne kan få mulighed for at købe dybfrosne varer.

Svendborg konserver har eksperimenteret med frugt og grønsager og leverer i år under mærkevarnavnet **DANEFROST** spinat, grønkål, jordbær, hindbær, søde og mlf. ærter/gule-

AKTUELT

rødder og bl. suppeurter til frysediskene.

Fiskefiletfabrikken *Rabbek-fisk*, der har en stor eksport af frossen fisk under varemærket **PELICAN**, sørger for forsyningen af frosne

Frysekæden er i orden...

torske-, rødspætte- og vitlingefileter, og en helt ny vare, der hedder *Fiskeletter*, og som jeg tror, man vil synes vældig godt om. I Karen Koks rubrik præsenteres *Fiskeletterne* både i billeder og tekst.

Endelig har FDB's *arkitektkontor* i samarbejde med Thomas Th. Sabroe & Co. tegnet og konstrueret nogle meget fine frysediske til de dybfrosne varer.

Frysediske i mange brugsforeninger

I Hovedstadens brugsforeninger har man allerede haft frysediske nogen tid, og det viser sig, at der er stor interesse for de dybfrosne varer. Nu er der også mange brugsforeninger i de større byer, som har fået frysediskene, og flere kommer til, hvis det viser sig, at vi vil have frysevarer.

Men bliver det ikke dyrt

at købe dybfrosne varer? Inden man sætter sig hen og regner på priserne i forhold til de friske

varer eller til konserver, må man gøre sig klart, at dybfrosne varer er *kvalitetsvarer*, at der absolut intet *svind* er på dem, at de er *gjort i stand*, så tilberedningen af dem er meget hurtig, og at næringsværdien (vitaminindholdet) ofte er lige så god som i friske varer, og bedre end i nogen anden form for konservering.

Svenskerne har foretaget en del undersøgelser, og selvom man så helt bort fra, hvad der tit ikke kan måles i penge, f. eks. ubehaget ved

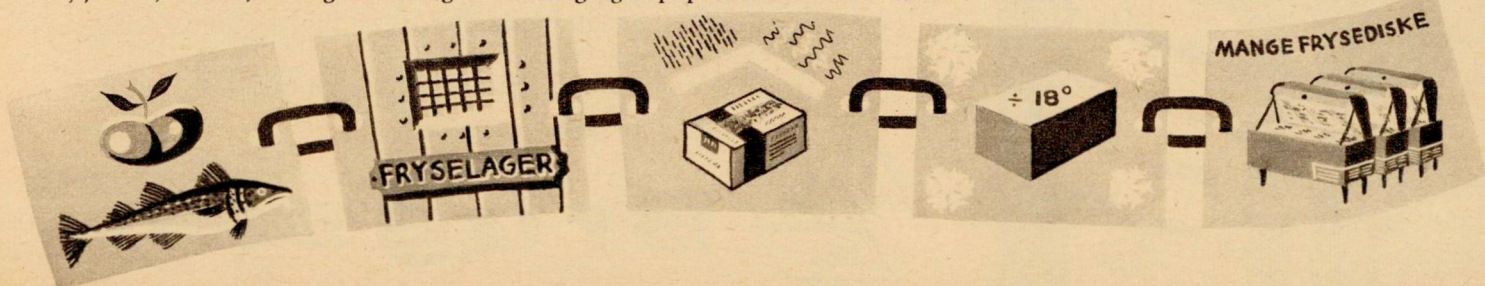
at gøre fisk i stand, arbejdstiden, rengøring af arbejdsplads og redskaber, kunne det f. eks. betale sig at købe dybfrosne rødspættefileter,

spinat, grønsager o. l. Priserne ligger anderledes her hos os, så direkte sammenligninger kan ikke gøres, men fiskefiletfabrikken mener at kunne levere fiskefileter til en pris, der ligger på linie med eller kun lidt over *nettoprisen* på friske fisk. Svindet på frisk, hel fisk er jo altid temmelig stort – som regel mellem 30-50 %.

Det er jo iøvrigt en kendsgerning, at husmødrene ikke længere er så bange for at betale for arbejdslettelse. Rugbrød i skiver koster pr. kg 45 øre mere end hele rugbrød. Alligevel er de blevet en kolossal succes, og om få år vil hele rugbrød måske ikke være til at få mere.

Der klages over, at vi spiser for lidt fisk herhjemme. En af grundene kan være, at det tager for lang tid for os at gøre den i stand og pille den for ben og skind ved middagsbordet.

Alt det slipper man for – der er hverken skind eller ben i den dybfrosne fisk. Måske vil den bane vejen for et større fiskeforbrug her i landet.

med den gode gamle sæbe...

De selvvirkende egenskaber i BLENDA har på et øjeblik opløst og fortrængt alt smuds og vasket en duftende renhed ind i tøjet.

Også i det lange løb bli'r storvasken bedre, fordi BLENDAs indhold af Ultrahvidt og CMC gør den hvidere og klarere og værner mod ny tilsmudsning.

Vaskeråd: Sæt altid storvasken i blød i det hurtigtvirkende BLEGA.

Brugsen

STADS BIBLIOTHEK

ÅRHUS